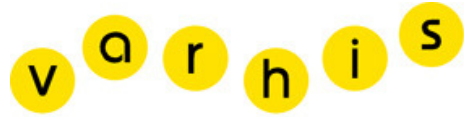

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Pohjois-Pohjanmaan varhaiskasvatuksen
kehittämissyksikkö

**VARHAISKASVATUKSEN KÄYTÄNNÖN
OPETUKSEN TOIMINTATAVAT
POHJOIS-POHJANMAAN ALUEEN
VARHAISKASVATUSTA ANTAVISSA
OPPILAITOKSISSA**

Pohjois-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskus/Poske
Varhaiskasvatuksen
kehittämissyksikkö
Minna Kuusisto
Leena Mikkola
Kevät 2008

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
2 VARHAISKASVATUKSEN HENKILÖSTÖN KELPOISUUSVAATIMUKSET JA TYÖTEHTÄVÄT	6
2.1 Lastentarhanopettajan kelpoisuus ja työtehtävät.....	6
2.2 Erityislastentarhanopettajan kelpoisuus ja työtehtävät	8
2.3 Lastenhoitajan kelpoisuus ja työtehtävät	8
2.4 Perhepäivähoitajan kelpoisuus ja työtehtävät.....	9
3 VARHAISKASVATUKSEN TUTKINNOT JA KOULUTUSORGANISAATIOT.....	10
3.1 Varhaiskasvatuksen tutkinnot koulutusjärjestelmässä.....	10
3.2 Varhaiskasvatuksen koulutus Pohjois-Pohjanmaalla.....	13
4 OPPILAITOSTEN VARHAISKASVATUKSEN KÄYTÄNNÖN OPETUKSEN TOIMINTATAVAT.....	16
4.1 Käytännön opetuksen terminologia ja laajuudet	16
4.2 Käytännön opetuksen paikkojen valinta ja ohjaus	20
4.2.1 Käytännön opetuksen työssäoppimisen paikat ja ohjaus toisen asteen oppilaitoksissa.....	22
4.2.2 Käytännön opetuksen harjoittelu ja ohjaus korkeakouluissa.....	24
4.3 Käytännön opetuksen toteutus ja arviointi	26
4.3.1 Käytännön opetuksen toteutus ja arviointi toisen asteen oppilaitoksissa	28
4.3.2 Käytännön opetuksen toteutus ja arviointi korkeakouluissa.....	29
5 POHDINTA.....	31
LÄHTEET.....	33
LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen kehittämishanke kuuluu osana laajempaan Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaan sosiaalialan kehittämisen hankkeeseen. Sen taustalla on huoli sosiaalialan ammattitaitoisen henkilöstön saamisesta sekä alan vetovoimaisuuden turvaamisesta. Sosiaalialan käytännön harjoittelun kehittämishankkeen kokonaistavoitteiksi on asetettu käytännön harjoitteluun liittyvien yhteistyörakenteiden vahvistaminen ja toimintakäytänteiden täsmentäminen¹. Sen tarkoituksena on kehittää ja vahvistaa opiskelijoiden ja työelämän toimijoiden kehittämisvalmiuksia yhteistyössä sosiaalialan osaamiskeskusten, seudullisten ja alueellisten kehittämissyksiköiden sekä alan korkea-koulujen ja ammatillisten oppilaitosten kesken. Tavoitteena on saada aikaan sosiaalialalle valtakunnallisesti vahva harjoittelukäytäntö ja harjoittelun ohjaus sekä selvittää harjoittelun kehittämiskysymyksiä. Hankkeen tiimoilta on jo aikaisemmin toteutettu neljä käytännön opetuksen kehittämishanketta, jotka ovat kohdistuneet: vanhustyöhön, lastensuojeluun, päihdetyöhön ja aikuissosiaalityöhön. Viimeisimpänä sosiaalialan käytännön harjoittelun osahankkeena toteutetaan varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen kehittämishanke.

Varhaiskasvatuksen osahanke muodostuu kolmen sosiaalialan osaamiskeskuksen - Pikassos Oy eli Pirkanmaan, Kanta-Hämeen ja Satakunnan alueilla toimiva sosiaalialan osaamiskeskus, Poske eli Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus sekä SOCCA eli pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus - yhteisestä hankkeesta. Hanke toteutetaan 1.8.2007–31.5.2008 välisenä aikana. Poske vastaa hankkeen hallinnoinnista.² Kehittämishankkeen taustalla on varhaiskasvatuksen osaamisvaatimusten muutos, päivähoidon sisäisen moniammatillisuuden kehittämisen haaste sekä alan ammatillisen kentän moninaisuudesta ja harjoitteluun liittyvien käsitteiden laajasta kirjosta johtuva yhteistyön tiivistämisen tarve koulutusten ja työelämän kesken³.

Toimeksiannon toteutumista ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön asettama sosiaalialan henkilöstön saanti, osaaminen ja työolojen kehittäminen – hankekokonaisuuden ohjausryhmä Pirjo Sarvimäen johdolla⁴.

Hankkeen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa yhteistyöryhmä, joka koostuu sosiaalialan osaamiskeskusten sekä alan oppilaitosten edustajista. Yhteistyöryhmän kokoonpano on seuraava: varhaiskasvatuksen suunnittelija Seija Junno (Pikassos Oy), ja lehtori Eeva Tast Hämeen ammattikorkeakoulusta (HAMK), varhaiskasvatuksen erityissuunnittelija Tuija Portell (SOCCA), projektisuunnittelija Lila Harjamäki (SOCCA) ja lehtori Eva-Maija Kuosmanen Omnian ammatitopistosta (Omnia) ja tutkija Aira Vähärautio (Poske) sekä opettaja Marja Viklund Oulun yliopistosta⁵.

---

¹ Sosiaalialan käytännön harjoittelun kehittäminen. Työryhmän laatima hankesuunnitelma 2007, 3-7.

² Hankkeet 2008.

³ Junno & Sarvela & Portell 2007, 5.

⁴ Sosiaalialan henkilöstön saanti, osaaminen ja työolojen kehittäminen - hankekokonaisuuden ohjausryhmä 2008.

⁵ Junno & Sarvela & Portell 2007, 5.

Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen kehittämishankkeen kaikille yhteisiä tavoitteita ovat:

1. kehittää sosiaalialan osaamiskeskusten yhteistyötä varhaiskasvatuksen käytännön harjoittelun ja työssäoppimisen kehittämisessä,
2. lisätä ja kehittää oppilaitosten yhteistyötä varhaiskasvatuksen työssäoppimisen toteuttamisessa,
3. kehittää käytännön harjoittelun ja työssäoppimisen toimintatapoja, jotka edistävät moniammatillisen yhteistyön rakentumista jo opiskeluaikana sekä
4. kehittää työssäoppimisen ohjausta kolmen sosiaalialan osaamiskeskuksen - Pikassoksen, Posken ja SOCCA:n alueella⁶.

Tavoitteiden painotukset vaihtelevat osaamiskeskuksittain ja kunkin sosiaalialan osaamiskeskuksen alueella toteutetaan kehittämisen prosessi niiden omista kehittämisen tarpeista ja lähtökohdista käsin. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Poske) alueella toteutettava hanke nivoutuu osaksi varhaiskasvatuksen kehittämissyksikön – Varhiksen toimintaa⁷. Hankkeessa ovat mukana kaikki Varhiksen tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, järjestöt, Oulun hiippakunta sekä 6 kehittämispäiväkotiä tai asiakastyön verkostoa. Varhiksen kehittämispäiväkodit ja niiden kehittämisen painopisteet ovat: Päiväkoti Satakieli Haapajärvellä (*varhainen mediakasvatus*), Knuutinpuhdon päiväkoti Nivalassa (*kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus*), Aamuruskon päiväkoti Vihannissa (*moniammatillinen yhteistyö*), Päiväkoti Mäntylä Kalajoella (*erityinen tuki varhaiskasvatuksessa*), Väikkylän päiväkoti ja vertaispäiväkodit Oulussa (*pienten lasten varhaiskasvatus ja omahoitajatyötapo*). Kehittämispäiväkodeilla on asiakastyön lisäksi erityinen tehtävä kehittää varhaiskasvatusta ja kouluttaa henkilöstöä vahvistaen alueensa ammatillista osaamista. Kullakin kehittämisalueella toimivat kehittämiskoordinaattorit ja kehittämistiimit kehittämistyön tukena.

Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen kehittämishankkeen kehittämistehtävinä Posken alueella on ensinnäkin edistää ja edelleen kehittää oppilaitosten verkostoitumista. Se toteutuu konkreettisesti Varhiksen alueellisen kehittäjäverkoston muodostaman asiantuntijaverkoston toiminnassa. Moniammatillisuuden haasteeseen pyritään vastaamaan Varhiksen alueellisen kehittäjäverkoston toimintaa kehittämällä ja oppilaitosten keskinäistä vuorovaikutusta lisäämällä. Toinen tavoite liittyy käytännön opetuksen toimintatapojen kartoittamiseen Pohjois-Pohjanmaan varhaiskasvatuksen koulutusta antavissa oppilaitoksissa. Siihen vastataan konkreettisesti tässä raportissa. Kolmas tavoite kohdistuu opiskelijoiden käytännön opetuksen ohjaajina toimivien opettajien koulutukseen. Koulutus on käynnistynyt kolmen sosiaalialan osaamiskeskuksen yhteisellä videoseminaarilla 23.1.2008. Se jatkuu varsinaisena ohjaajakoulutuksena, joka toteutetaan sekä Oulussa että Ylivieskassa kahtena iltapäivän mittaisena koulutuspakettina. Neljäs tavoite liittyy Varhiksen kehittämispäiväkotien käytännön opetuksen mallintamiseen. Käytännön opetus mallinnetaan oleelliseksi osaksi varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö Varhiksen pysyviä kehittämisen rakentei-

---

⁶ Junno & Sarvela & Portell 2007, 5.

⁷ Tarkemmin Varhiksen toiminnasta -

<http://www.sosiaalikallega.fi/kehittamisyksikot/varhaiskasvatuksen-kehittamisyksikko>.

ta. Hanke raportoidaan osana sosiaalialan käytännön harjoitteluhankkeen lopuraporttia STM:n julkaisusarjassa⁸.

Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen toimintatapojen kartoitus on tehty Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa (Poske) 1.9.–2.12.2007 välisenä aikana. Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen toimintatapojen kartoitusta on työstyetty kahdessa eri vaiheessa. Varsinaisen pohjatyön kartoitukselle on tehnyt Oulun yliopiston kasvatustieteen maisteriopiskelija Minna Kuusisto 1.9.–2.12.2007 välisenä aikana. Kartoitustyötä jatkoi Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen maisteriopiskelija Leena Mikkola 15.12.2007–31.3.2008⁹. Kartoituksen aineisto koostuu oppilaitosten opetussuunnitelmista sekä oppilaitosten henkilökunnan haastatteluista. Haastatellut henkilöt ovat oppilaitosten alan koulutuksesta vastaavia opettajia.

Tässä työssä selvitetään aluksi varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset ja heidän työtehtävänsä varhaiskasvatuksen kentällä. Varhaiskasvatuksen työkentällä työskentelee ihmisiä monissa eri ammateissa. Myös koulutus on tästä johtuen monimuotoista. Kartoituksessa ovat mukana seuraavat yksitoista oppilaitosta:

1. Oulun seudun ammattiopisto (OSAO), Kontinkankaan yksikkö
2. Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä (KAM), Oulaisten ammattiopisto (OULA)
3. Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä (KAM), Ylivieskan ammattiopisto (YSO)
4. Oulun Diakoniaopisto
5. Kainuun ammattiopisto (KAO), Kuusamon yksikkö
6. Oulun Aikuiskoulutuskeskus (OAKK)
7. Kalajoen Kristillinen Opisto
8. Oulu seudun ammattikorkeakoulu (OAMK), Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö
9. Diakonia-ammattikorkeakoulu (DIAK), Oulun toimipaikka
10. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu (KPAMK), Ylivieskan yksikkö
11. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, kasvatustieteiden ja opettajakoulutuksen yksikkö, Oulu

Kartoituksessa selvitetään millaisia ovat varhaiskasvatuksen tutkinnot ja koulutusorganisaatiot, sekä minkälaisia mahdollisuuksia on kouluttautua varhaiskasvatuksen työtehtäviin Pohjois-Pohjanmaan alueella. Kartoituksen tärkein tehtävä on ollut selvittää Pohjois-Pohjanmaan alueen varhaiskasvatuksen koulutusten käytännön opetuksen toimintatapoja. Toimintatapojen kartoituksessa päähuomio on kiinnitetty varhaiskasvatuksen kentällä suoritettavaan käytännön opetukseen. Luvussa kaksi perehdytään aluksi varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksiin sekä työtehtäviin. Luvussa kolme tarkastellaan varhaiskasvatukseen eri työtehtäviin pätevöittäviä tutkintoja ja niihin liittyviä koulutusorganisaatioita. Käytännön opetuksen vaihtelevia toimintatapoja tarkastellaan luvussa neljä. Lopuksi työssä pohditaan käytännön opetuksen kartoituksen tuloksia, vahvuuksia ja kehittämishaasteita kartoitusta tehneen opiskelijan näkökulmasta.

---

⁸ Junno & Sarvela & Portell 2007, 7-9.

⁹ Kartoituksen saattamisessa raportin lopulliseen muotoonsa ovat omalta osaltaan vastanneet myös Posken projektisihteeri Hanna Savela sekä tutkija Aira Vähärautio.

2 VARHAISKASVATUKSEN HENKILÖSTÖN KELPOISUUSVAATIMUKSET JA TYÖTEHTÄVÄT

Päivähoidossa tapahtuvassa varhaiskasvatustyössä on kyse moniammatillisesta tiimityöstä, jossa eri ammattiryhmien edustajat antavat oman tärkeän panoksensa työhön ammattitaitonsa ja osaamisensa muodossa. Päivähoidon opetus-, kasvatusta- ja hoitotehtävissä työskentelee erityislastentarhanopettajia, lastentarhanopettajia, lastenhoitajia ja perhepäivähoitajia. Työtehtävistä kaikille yhteisiä ovat; lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, oppimisen edistäminen, vanhemmuuden ja kotikasvatuksen tukeminen, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen liittyvä osaaminen sekä hoito-, hoiva- ja huolenpitotehtävät. Koko henkilökunnalle yhteistä osaamista ovat: toimintaympäristöön ja perustehtävien tulkintaan liittyvä osaaminen, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen liittyvä osaaminen, jatkuva kehittäminen sekä eettinen osaaminen. Jokaisella ammattiryhmällä on myös oma erityinen varhaiskasvatuksessa tarvittava osaamisalueensa.¹⁰

Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu laki (272/2005), tuli voimaan 1.8.2005. Sosiaalihuollon kelpoisuuslakia täydentää valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (608/2005). ”Sosiaalihuollon kelpoisuuslain tarkoituksena on edistää sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun edellyttämällä, että sosiaalihuollon ammatillisella henkilöstöllä on tarvittava koulutus ja perehtyneisyys. Laadukkaiden palveluiden perusedellytyksenä on tehtävien vaatavuustasoa vastaava koulutus”.¹¹ Sosiaalihuollon kelpoisuuslaissa on säännelty keskeisten sosiaalihuollon tehtävien kelpoisuusvaatimukset ammattinimikkeittäin. Lakiin sisältyy varhaiskasvatuksessa työskentelevien lastentarhanopettajien ja lähihoitajien kelpoisuusvaatimukset.

2.1 Lastentarhanopettajan kelpoisuus ja työtehtävät

Kelpoisuusvaatimuksena lastentarhanopettajan tehtäviin on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, tai sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot.¹²

Tutkintovaatimusten mukaan lastentarhanopettajakoulutuksen tulee sisältää 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot, jotka antavat valmiuksia varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen tehtäviin. Kelpoisuuslain mukaan nämä opinnot tulee sisältyä kasvatustieteen kandidaatin tai maisterin tutkintoon, eivätkä ne pelkästään tuota lastentarhanopettajan pätevyyttä. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla tulee opintoihin sisältyä vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan

---

¹⁰ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus 2007, 44.

¹¹ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla 2007, 11.

¹² Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005/608, www.finlex.fi.

suuntautuneet opinnot. Opintojen tulee olla osana tutkintoa.¹³ Esiopetusta antavien henkilöiden kelpoisuuden määrittelee asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuuksista. Sen mukaan esiopetuksen opettajana sellaisissa ryhmissä, joihin ei kuulu perusopetuksen oppilaita voi toimia sellainen henkilö, joka on suorittanut soveltavan kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon ja tutkintoon sisältyen tai erillisinä suoritetut 35 opintoviikon ammatillisia valmiuksia antavat opinnot. Esiopetusta voi antaa myös henkilö, joka on suorittanut lastentarhanopettajan tutkinnon.¹⁴

Kelpoisuuslain 15 § siirtymäsäädökset määrittävät myös, että lastentarhanopettajan tehtäviin ovat edelleen kelpoisia ne henkilöt, joilla on aikaisemman sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoissa annetun asetuksen mukainen koulutus. Näihin henkilöihin kuuluvat myös he, jotka ovat suorittaneet tehtävään soveltuvan nykyistä sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa edeltäneen ammattikorkeakoulututkinnon taikka aikaisemman opistoasteisen sosiaali- tai terveysalan ammatillisen tutkinnon. Aikaisemmista tutkinnoista tällainen on sosiaalikasvattajan tutkinto.¹⁵

Varhaiskasvatuksen puolella annettavaa esiopetusta ovat kelpoisia antamaan soveltuvan kasvatustieteen kandidaatin ja lastentarhanopettaja tutkinnon suorittaneet henkilöt. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista esiopetusta ovat kelpoisia antamaan sellaiset henkilöt, jotka ovat suorittaneet sosiaalikasvattajan tutkinnon tai sosiaali-ohjaajan tutkinnon tai sosionomi (AMK) tutkinnon ja tämän lisäksi opetusministeriön hyväksymät 15 opintoviikon laajuiset esiopetuksen opinnot. Sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneen henkilön tulee tämän lisäksi olla aloittanut opintonsa ennen vuotta 1999, voidakseen antaa esiopetusta.¹⁶

Päivähoidon ammatillisiin johtotehtäviin voidaan myös palkata sellainen henkilö, jolla on sosiaalihuollon kelpoisuuslain 7§ mukainen lastentarhan opettajan koulutus ja joka on taidoiltaan riittävän pätevä johtotehtäviin.¹⁷

Lastentarhanopettajan tehtäviin kuuluu kolme osaamisaluetta. Ensimmäinen alue on kasvatuksen, pedagogiikan ja opetuksen osaamisalue, joka sisältää varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien laadintaan ja kehittämiseen liittyvää osaamista, pedagogisiin käytänteisiin liittyvää osaamista, kasvatuksen ympäristöjen suunnitteluun liittyvää osaamista ja lasten yksilölliseen ja ryhmäohjaukseen liittyvää osaamista. Toinen osaamisalue sisältää lapsen tuntemiseen liittyviä asioita, joita ovat kehitys- ja oppimisprosessien tunteminen, opetuskäytänteiden kehittämiseen ja rakentamiseen liittyvä osaaminen sekä erityispedagogiikan alueen osaaminen. Kolmas lastentarhanopettajan erityisosaamisen alue liittyy omaan asiantuntijuuteen ja työn kehittämiseen. Se sisältää oman työn pe-

---

¹³ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityis sektorilla 2007, 24.

¹⁴ Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 14.12.1998/986, www.finlex.fi.

¹⁵ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityis sektorilla 2007, 24.

¹⁶ Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista <http://www.finlex.fi>.

¹⁷ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityis sektorilla 2007, 33.

rusteiden argumentointiin ja analyttisyyteen perustuvaa osaamista sekä varhaiskasvatustyön teoreettista hallintaa. Alueeseen liittyy myös kasvatuksen ja opetuksen käsitteistön hallinta ja kehittäminen sekä alan tutkimuksen ja kehittämistyön aktiivinen seuranta.¹⁸

2.2 Erityislastentarhanopettajan kelpoisuus ja työtehtävät

”Sosiaalihuollon kelpoisuuslain 9 §:n ja kelpoisuusasetuksen 2 §:n mukaan kelpoisuusvaatimuksena erityislastentarhanopettajan tehtäviin on lastentarhanopettajan kelpoisuus ja sen lisäksi suoritettu erikoistumiskoulutus. Erikoistumiskoulutus voidaan sisällyttää tutkintoon, mutta myös erillinen tutkinnon lisäksi suoritettu erikoistumiskoulutus tuottaa kelpoisuuden erityislastentarhanopettajan tehtäviin”.¹⁹

Päivähoidossa toimivat erityislastentarhanopettajat työskentelevät erityisen tuen tarpeessa olevien lasten erityisopetus- ja kasvatustehtävissä. Lapsella voi olla erityisen tuen tarvetta fyysisen, tiedollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen alueilla. Erityislastentarhanopettajan tehtävän erityisosaaminen sisältää pedagogisen toiminnan osaamista. Siihen kuuluu myös lasten kehityksen tuntemuksen ja kasvun arviointiosaaminen, lasten erityiset tuen tarpeiden, erilaisien vammojen ja kroonisten sairauksien tunteminen sekä perhelähtöiseen ja moniammatilliseen työskentelyyn liittyvä osaaminen.²⁰ Erityislastentarhanopettajan koulutuksesta ei järjestetä Pohjois-Pohjanmaan alueella, joten siksi sitä ei käsitellä myöhemmin tässä raportissa.

2.3 Lastenhoitajan kelpoisuus ja työtehtävät

Kelpoisuusvaatimuksena lastenhoitajan tehtäviin on tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto tai muu vastaava tutkinto. Tutkintonimikkeenä on lähihoitaja. Muun vastaavan tutkinnon tulee laajuudeltaan vastata lähihoitajan tutkintoa.²¹ Päivähoidon tehtävissä voi toimia sellainen henkilö, joka on suorittanut sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman mukaisesti.²²

Yksittäiset opintosuoritukset eivät täytä lähihoitajan kelpoisuusvaatimuksia. Lähihoitajan tutkintoa ei voi suorittaa ammattitutkintona. Lähihoitajan tutkintoa laajuudeltaan vastaa viittomakielisen ohjauksen perustutkinto (viittomakielen ohjaaja), lapsi- ja perhetyön perustutkinto (lastenohjaaja) sekä nuoriso- ja vapaa-

---

¹⁸ Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet 2007, 34.

¹⁹ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityis sektorilla 2007, 27.

²⁰ Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet 2007, 33.

²¹ Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005/608, www.finlex.fi

²² Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityis sektorilla 2007, 25.

ajan ohjauksen perustutkinto (nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja). Tehtävän vaatimuksen mukaan näiden edellä mainittujen tutkintojen soveltuvuutta voidaan arvioida tapauskohtaisesti.²³

Sosiaalihuollon kelpoisuuslain 16§ siirtymäsäännöksen mukaan lähihoitajan tehtäviä päivähoitossa voi hoitaa myös henkilö, joka on ennen tämän lain voimaan tuloa suorittanut tehtävään vaadittavan kouluasteisen sosiaali- tai terveydenhuoltoalan ammatillisen tutkinnon. Tällainen kouluasteinen sosiaalialan ammatillinen tutkinto on päivähoitaja ja terveydenhuoltoalan ammatillinen kouluasteinen tutkinto on lastenhoitaja. Vanhoja tutkintonimikkeitä käytetään edelleen ammattinimikkeinä sosiaalihuollon tehtävissä. Lastenhoitaja on yleinen ammattinimike päivähoitajan lähihoitajan tehtävissä.²⁴

Lastenhoitajan työssä painottuvat hoito-, hoiva- ja huolenpitotehtävät. Työhön kuuluvat myös kasvatustehtävät. Lastenhoitajan erityisosaamiseen kuuluvat lasten terveyden edistäminen, kuntoutus, sairauksiin ja lääkehoitoon liittyvät tehtävät.²⁵

2.4 Perhepäivähoitajan kelpoisuus ja työtehtävät

Perhepäivähoitajan kelpoisuus kuuluu muihin sosiaalihuollon tehtäviin ja se määräytyy kelpoisuuslain mukaan. Kelpoisuusvaatimuksena perhepäivähoitajan ammattiin on tällöin perhepäivähoitajan ammattitutkinto tai muu soveltuva koulutus. ”Kelpoisuusvaatimuksena sosiaalihuollon muihin ammatillisiin tehtäviin on tehtävään soveltuva ammattitutkinto tai muu soveltuva koulutus. Säännöksen soveltamisalaan kuuluvat sellaiset sosiaalihuollon ammatilliset tehtävät, joiden kelpoisuusvaatimuksista ei ole erityissäännöksiä sosiaalihuollon kelpoisuuslaissa tai muussa lainsäädännössä”.²⁶

Perhepäivähoidon toimintaympäristöistä perinteisin malli on perhepäivähoitajan kotona annettava perhepäivähoito. Perhepäivähoitoa voidaan antaa myös lapsen kotona. Kolmiperhehoito nousi uudeksi perhepäivähoidon muodoksi 1980-luvulla. Siinä hoitoa annetaan lapsen kotona, mukana voi olla lapsia useammasta eri perheestä. Myös hoitopaikkana toimivaa kotia voidaan vaihtaa sopimuksen mukaan. Perhepäivähoidon uusin 1990-luvulla yleistynyt muoto on ryhmäperhepäivähoito.²⁷ Ryhmäperhepäiväkodissa, jos kolme perhepäivähoitajaa työskentelee yhdessä, tulee yhdellä hoitajista olla sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön mukainen ammatillinen kelpoisuus, joka on vähintään lähihoitajan kelpoisuus. Perhepäivähoitajan tutkinto ei anna kelpoisuutta lähihoitajan pä-

---

²³ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla 2007, 25.

²⁴ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla 2007, 26.

²⁵ Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet 2007, 34.

²⁶ Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005/608, www.finlex.fi

²⁷ Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia 2007, 19–20.

tevyyteen.^{28*} Perhepäivähoitajan tehtävissä on hallittava hoitoon, hoivaan ja huolenpitoon liittyvä osaaminen, kasvatustietäminen sekä erityisesti lasten terveyteen, turvallisuuteen ja ruokahuoltoon liittyvä osaaminen.²⁹

3 VARHAISKASVATUKSEN TUTKINNOT JA KOULUTUSORGANISAATIOT

Tässä luvussa kuvataan tutkintojen ja koulutusohjelmien sijoittumista koulutusorganisaatioon sekä niiden rakennetta ja sisältöä. Koulutus varhaiskasvatuksen alan työelämään on varsin monimuotoista. Varhaiskasvatuksen kentälle työskentelemään voi edetä monia eri koulutusväyliä pitkin. Ammatit varhaiskasvatuksessa ovat sellaisia, joihin voidaan kouluttautua nuorena tai aikuiskoulutuksen kautta.

Ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan varhaiskasvatuksen koulutusten ja erilaisten tutkintojen suorittamisen työelämään johtavia polkuja. Varhaiskasvatuksen koulutuksen voi suorittaa opetussuunnitelmaperusteisena koulutuksena, oppisopimuskoulutuksena, työvoimapolitiittisena koulutuksena ja näyttötutkintona. Varhaiskasvatuksen ammatteihin voi valmistua toisen asteen koulutuksesta, alemman korkeakouluasteen koulutuksesta ja ylemmän korkeakouluasteen koulutuksesta. Koulutusta järjestäviä organisaatioita ovat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja toisen asteen oppilaitokset. Koulutuksiin johtavia ammatteja on useita. Toisen asteen koulutuksen varhaiskasvatukseen valmistava ammatinimike on lähihoitaja. Alemman korkeakouluasteen koulutuksista ammattikorkeakoulussa valmistuu sosionomeja, jotka työskentelevät varhaiskasvatuksen alalla ja yliopistosta valmistuu kasvatustieteen kandidaatteja, jotka saavat lastentarhanopettajan pätevyyden. Varhaiskasvatuksen alueeseen liittyviä ylempiä korkeakoulututkintoja on mahdollisuus suorittaa ammattikorkeakouluissa ja yliopistossa.

Toisessa alaluvussa kerrotaan niistä oppilaitoksista, missä on mahdollista kouluttautua varhaiskasvatuksen ammatteihin Pohjois- Pohjanmaan alueella. Alueella on yliopisto, kolme ammattikorkeakoulua, joissa annetaan sosiaali- ja terveysalan opetusta sekä seitsemän toisen asteen oppilaitosta, jossa voi kouluttautua varhaiskasvatuksen työhön. Toisessa alaluvussa kerrotaan myös, minkälaiset pääsyvaatimukset koulutuksiin on.

3.1 Varhaiskasvatuksen tutkinnot koulutusjärjestelmässä

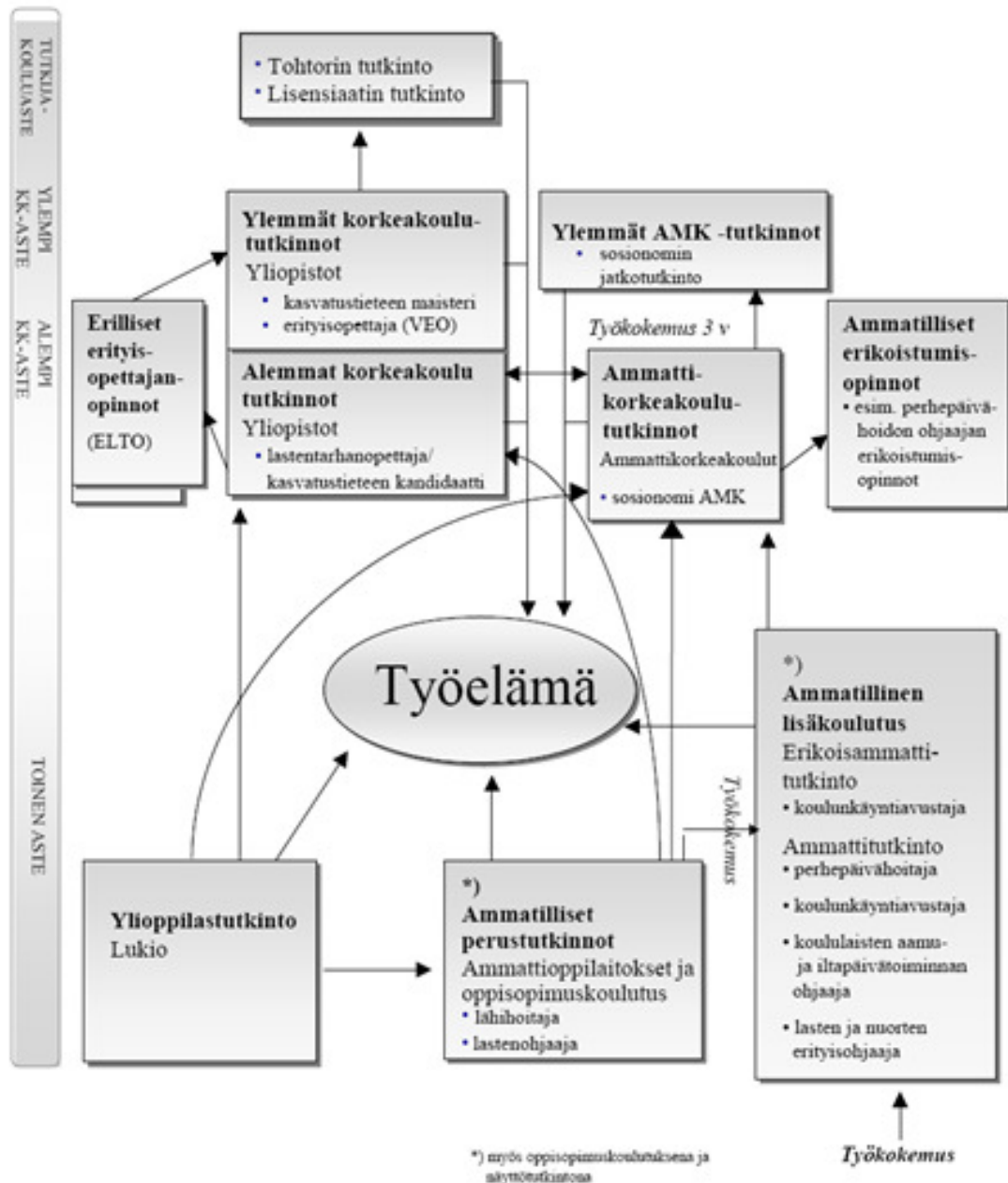
Varhaiskasvatuksen monimuotoinen koulutuskenttä ja työelämään johtavat eri koulutusten polut tulevat esille seuraavassa kaaviossa. Seuraavassa kuviossa (Kuvio 1) on selvitetty kaikki varhaiskasvatuksen alan koulutusmahdollisuudet. *

---

²⁸ Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla 2007, 30.

²⁹ Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet 2007, 34.

Tämä kartoitus kohdistuu niihin koulutuksiin, joista valmistuvat opiskelijat ovat päteviä työskentelemään varhaiskasvatuksessa päivähoidon kentällä. Tästä johtuen kuviossa näkyvät ammatilliset lisäkoulutukset ja ammatilliset erikoistumisopinnot jäävät jatkossa tämän raportin tarkastelun ulkopuolelle.

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen tutkinnot koulutusjärjestelmässä³⁰.

Kuvion mukaan on nähtävissä, että varhaiskasvatuksen työelämään voidaan kouluttautua usean eri koulutusväylän kautta useisiin erilaisiin työtehtäviin. Varhaiskasvatuksen ammatteihin koulutusta antavat monet eri koulutusalat. Toisen asteen koulutusta ovat ammatilliset perustutkinnot, lähihoitaja ja lastenohjaaja,

³⁰ Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet 2007, 40.

joihin kouluttaudutaan ammattioppilaitoksissa ja oppisopimuskoulutuksena. Näihin koulutuksiin voi hakeutua heti peruskoulun jälkeen. Pääsyvaatimuksena sosiaali- ja terveystieteiden peruskoulutukseen on vähintään peruskoulun suorittaminen. Koulutukseen voi hakeutua myös ylioppilastodistuksella tai lukion päästötodistuksella. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös hakija, jolla todetaan muutoin olevan edellytykset opintojen suorittamiseen.³¹

Alemman korkeakouluasteen koulutuksia ovat ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi (AMK), sosionomi-diakoni, sekä yliopistossa suoritettava alempi korkeakoulututkinto, kasvatustieteen kandidaatin tutkinto. Ammattikorkeakouluun hakukelpoisuuden antaa lukion oppimäärä tai ylioppilastutkinto, opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen aikaisempi tutkinto, vähintään kolmevuotinen ammatillinen nuorisoasteen tai aikuiskoulutuksen perustutkinto tai sitä vastaava aikaisempi tutkinto, nuorisoasteen koulutuksen ja ammatillisten korkeakoulujen vähintään kolmivuotiset yhdistelmäopinnot sekä kaikkia näitä opintoja vastaavat ulkomailla suoritettavat opinnot.³² Yliopistoon kasvatustieteiden tiedekuntaan varhaiskasvatuksen koulutukseen hakuedellytyksenä on suomalainen ylioppilastutkinto, ammattikorkeakoulututkinto, ammatillisen korkea-asteen tutkinto, ammatillisen opistoasteen tutkinto tai vähintään kolmevuotinen ammatillinen tutkinto. Lisäksi voi olla yliopistokohtaisia hakukriteereitä.³³ Oulun yliopistossa varhaiskasvatuksen koulutuksessa saamenkielisten opiskelijoiden kiintiö on kaksi.

Ylempiä korkeakoulututkintoja voidaan suorittaa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Oulun yliopistossa voidaan suorittaa kasvatustieteen maisterin tutkinto. Sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ei voi suorittaa missään ammattikorkeakoulussa Pohjois-Pohjanmaalla. Kuitenkin Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikössä voi suorittaa ylempään ammattikorkeakoulututkinnon sosiaali- ja terveystieteiden kehittämissä ja johtamisen koulutusohjelmassa. Sisällöllisesti se on sosiaali- ja terveystieteiden yhteinen hallintotieteellisesti painottunut koulutusohjelma ja siihen voivat hakeutua myös sosionomitutkinnon suorittaneet. Pääsyvaatimuksina koulutukseen on sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto sekä kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta³⁴. Tutkintonimike on sosionomin pohjakoulutuksella - sosionomi (ylempi AMK)³⁵.

---

³¹ Hakeminen koulutukseen, <http://www.osao.fi/>.

³² Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin, <http://www.oamk.fi/hakijalle/opas/kelpoisuus/>.

³³ Valintaopas 2008 <http://www.wedu oulu.fi/opiskelijavalinta/valintaopas/>.

³⁴ Tarkemmin

http://www.oamk.fi/hakijalle/aikuiskoulutus/ylemmat/?ak_osio=kuvaus&lv=s2008&id=12

³⁵ Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 16.6.2005.

3.2 Varhaiskasvatuksen koulutus Pohjois-Pohjanmaalla

Taulukko 1. Varhaiskasvatuksen koulutusta Pohjois- Pohjanmaalla antavat oppilaitokset, koulutusten tutkintonimikkeet ja opintojen laajuus

	Oppilaitos	Tutkintonimike	laajuus op
Toinen aste	Oulun seudun ammattiopisto (OSAO), Kontinkankaan yksikkö	lähihoitaja	180 op
	Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä (KAM) / Oulaisten ammattiopisto (OULA)	lähihoitaja	180 op
	Kalajokilaakson kuntayhtymä (KAM) / Ylivieskan ammattiopisto (YSO)	lähihoitaja	180 op
	Kainuun ammattiopisto / Kuusamon yksikkö	lähihoitaja	180 op
	Oulun Diakoniaopisto	lähihoitaja	180 op
	Oulun Aikuiskoulutuskeskus (OAKK)	lähihoitaja	180 op
	Kalajoen Kristillinen Opisto	lastenohjaaja	180 op
Alempi kk-aste	Oulun seudun ammattikorkeakoulu (OAMK)	sosionomi (AMK)	210 op
	Diakonia-ammattikorkeakoulu, Oulun yksikkö (DIAK)	sosionomi (AMK) sosionomi- diakoni (AMK)	210 op 210 op
	Keskipohjanmaan ammattikorkeakoulu (KPAMK), Ylivieskan yksikkö	sosionomi (AMK)	210 op
	Oulun yliopisto	kasvatustieteen kandidaatti	180 op
Ylempi kk-aste	Oulun seudun ammattikorkeakoulu (OAMK)	sosionomin ylempi ammattikorkeakoulututkinto	210 op + 90 op
	Oulun yliopisto	kasvatustieteen maisteri	180 op + 120 op

Toisen asteen oppilaitoksista valmistuu lähihoitajia ja lastenohjaajia, jotka työskentelevät varhaiskasvatuksen tehtävissä. Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelma antaa valmiuden toimia erilaisissa lasten ja nuorten toimintaympäristöissä, esimerkiksi päivähoitossa, sairaaloissa ja lastensuojelussa. Lähihoitajien tutkinto on sosiaali- ja terveydenhuollon laaja-alainen perustutkinto, johon sisältyvät yhteiset perusopinnot ja koulutusohjelmaopinnot jostakin erityisosaamisalueesta. Varhaiskasvatukseen suuntautuneilla lähihoitajilla tämä erityisosaamisalue on lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen alue. Opintojen kesto on yhteensä 120 opintoviikkoa eli 180 opintopistettä.

Pohjois-Pohjanmaan alueella valmistuu lähihoitajia seitsemästä eri oppilaitoksesta: Oulun seudun ammattiopisto (OSAO) kouluttaa lähihoitajia lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelmasta opetussuunnitelmaperusteisesti.

sena opiskeluna, työvoimaperusteisena koulutuksena, näyttötutkintoperusteisena koulutuksena, oppisopimuskoulutuksena ja täydennyskoulutuksena. Kalajokilaakson kuntayhtymän (KAM) alaisista Ylivieskan ammattiopistossa (YSO) ja Oulaisten ammattiopistossa (OULA) lähihoitajan tutkinnon voi suorittaa opetus-suunnitelmaperusteisena tai näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Kainuun ammattiopistosta voi valmistua lähihoitajaksi Kuusamon yksikössä. Oulun Aikuiskoulutuskeskuksessa (OAKK) voi valmistua lähihoitajaksi lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelmasta, näyttötutkintojärjestelmästä. Oulun Diakoniaopistossa lähihoitajakoulutusta annetaan nuorisoasteen-, aikuis- ja oppisopimuskoulutuksena.

Lastenhojaajan ammattinimikkeen saa lapsi- ja perhetyön koulutuksesta. Se on laajuudeltaan 180 opintopistettä. Pohjois- Pohjanmaalla tutkinnon suorittaminen on mahdollista Kalajoen Kristillisessä Opistossa. Lastenhojaaja toimii erilaisissa kasvatusta- ja ohjaustehtävissä lasten ja perheiden parissa. Työ on kokonaisvaltaista lapsen kasvatusta, hoitoa ja huolenpitoa sekä perhetyötä. Lastenhojaajan erityisosaamista on kristillinen kasvatusta sekä uskonto- ja arvokasvatusta. Keskeisiä työympäristöjä ovat seurakunnan lapsi- ja perhetyö sekä päivähoito.³⁶

Ammattikorkeakouluissa koulutetaan sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmassa sosionomeja. Sosionomin tutkinto, johon sisältyvät vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot antaa valmiudet työskennellä päivähoiton kentällä lastentarhanopettajan tehtävissä ja päivähoiton ammatillisissa johtotehtävissä.³⁷ Sosionomiksi Pohjois-Pohjanmaan alueella voi kouluttautua kolmessa eri oppilaitoksessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa, sosiaali- ja terveysalan yksikössä voi sosionomiksi kouluttautua sosiaalialan koulutusohjelmassa. Diakonia-ammattikorkeakoulussa, Oulun yksikössä voi valita sosionomitutkinnon tai sosionomi-diakoni tutkinnon. Sosionomin tutkinnon voi suorittaa myös Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa, Ylivieskan yksikössä. Sosionomikoulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä.

Oulun yliopisto, kasvatustieteen ja opettajan koulutuksen yksikkö järjestää varhaiskasvatusta koulutusta, johon sisältyy 180 opintopisteen laajuinen kasvatustieteen kandidaatin tutkinto. Kasvatustieteen kandidaatin tutkinto koostuu kasvatustieteen, erityisesti varhaiskasvatusta, pääaineen perus- ja aineopinnoista, kieli-, viestintä- ja orientoivista opinnoista sekä sivuaineopinnoista. Koulutus antaa kelpoisuuden lastentarhanopettajan tehtäviin päivähoitossa ja esiopetuksessa.³⁸ Koulutus on laaja-alainen pedagoginen koulutus, joka tähtää lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen varhaiskasvatusta sekä lastenkulttuurin erilaisissa kasvatusta-, opetusta- ja asiantuntijatehtävissä. Varhaiskasvatusta koulutusta perustana ovat varhaiskasvatusta monialaiset tehtävät. Monialaisuus kattaa muun muassa seuraavat alueet: varhaiskasvatusta koulutus ja suunnittelu, varhaiskasvatustutkimus ja varhaislapsuutta koskevan tiedon välitys sekä varhaiskasvatusta organisaatioiden ohjaus ja johtaminen.

---

³⁶ Lapsi ja perhetyön perustutkinto, <http://www.kkro.fi/>.

³⁷ Varhaiskasvatusta henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet 2007, 46.

³⁸ Opetus ja opiskelu <http://www.oulu.fi/ktk/kasope/opetus>.

Ylemmän korkeakouluasteen tutkinnoista sosionomin ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa opiskelijalle syventävää tietoutta sosiaali- ja terveystieteiden organisaatioiden johtamisesta ja kehittämisestä. Tämä tutkinto on mahdollista suorittaa Oulun seudun ammattikorkeakoulussa ja opiskelu on mahdollista suorittaa työn ohessa. Opintoihin ei liity käytännön opetusta. Tutkinto on laajuudeltaan 90 opintopistettä. Koulutukseen pääsyn mahdollistaa aiemmin suoritettu sosionomin 210 opintopisteen ammattikorkeakoulututkinto³⁹

Oulun yliopistossa on mahdollisuus suorittaa kasvatustieteen maisterin tutkinto. Tämä tutkinto sisältää kasvatustieteen syventäviä opintoja, joihin kuuluu mm. käytännön opetuksen jakso⁴⁰ ja pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteen maisterin tutkinto on laajuudeltaan 120 opintopistettä. Koulutuksen pääsyyn edellytetään aiemmin suoritettu kasvatustieteen kandidaatin 180 opintopisteen tutkinto.

Perhepäivähoitajan ammattitutkinto on uudistettu 2006. Tutkinto koostuu pakollisesta osasta ja kahdesta valinnaisesta osasta ja sen laajuus on 40 opintoviikkoa. Kelpoisuusvaatimuksena perhepäivähoitajan tehtäviin on soveltuva ammattitutkinto tai muu soveltuva koulutus. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto rakentuu pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista siten, että näytöt voidaan järjestää ja suorittaa joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Näytöt arvioidaan keräämällä järjestelmällisesti aineistoa näyttötutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista, jotka on määritelty tutkinnon perusteissa. Taito tai osaaminen arvioidaan pääasiassa suoraan tutkinnon osa-alueen vaatimuksiin liittyviä työtoimintoja vastaavassa toiminnassa siten, että näyttöympäristö on mahdollisimman todellinen ja realistinen.⁴¹ Toisen asteen oppilaitoksista valmistuu näyttötutkintojärjestelmän kautta perhepäivähoitajia, jotka työskentelevät päivähoiton työkentässä.⁴²

Pohjois-Pohjanmaan alueella perhepäivähoitajan ammattitutkinnon voi suorittaa kartoitukseen osallistuneista oppilaitoksista neljässä oppilaitoksessa: Oulun Aikuiskoulutuskeskuksessa, Oulun seudun ammattiopistossa, Kalajoen Kristillisessä Opistossa ja Aikuiskoulutus- ja oppisopimuskeskuksessa (AIKUKAM) Ylivieskassa. Jatkossa tässä työssä ei käsitellä perhepäivähoitajan ammattitutkintoa, koska se rajautuu käytännön opetuksen osalta kartoituksen ulkopuolelle.

---

³⁹ Ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin johtavat koulutusohjelmat, <http://www.oamk.fi/opiskelijalle>.

⁴⁰ Uudessa opetussuunnitelmassa 2008 syksystä lähtien tämä on nimeltään varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu.

⁴¹ Perhepäivähenkilöstön toimenkuvat ja pätevyysvaatimukset, <http://herkules oulu.fi/>

⁴² Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet 2007, 39

4 OPPILAITOSTEN VARHAISKASVATUKSEN KÄYTÄNNÖN OPETUKSEN TOIMINTATAVAT

Pohjois-Pohjanmaan varhaiskasvatuksen koulutusta antavien oppilaitosten käytännön opetuksen toimintatapojen kartoitus perustuu oppilaitosten opetussuunnitelmiin ja oppilaitosten edustajilta kerättyyn aineistoon. Oppilaitosten aineisto kerättiin teemahaastattelulla, joka toteutettiin puhelimitse, sähköpostin välityksellä sekä henkilökohtaisena haastatteluna. Haastattelussa käytetyt apukysymykset ovat liitteessä 3. Haastatteluista sekä oppilaitosten opetussuunnittelmita kerättyä tietoa käsiteltiin kokonaisuutena, josta eriteltiin tietoja oppilaitoksista, niissä suoritettavista koulutusohjelmista, tutkinnoista, käytännönopetuksen laajuudesta ja käytännön opetuksesta käytetyistä termeistä, käytännön opetuksen paikoista ja ohjaamisesta sekä ohjaajan pätevyydestä, käytännön opetukseen sisältyvistä tavoitteista ja arviointikäytännöistä.

4.1 Käytännön opetuksen terminologia ja laajuudet

Käytännön opetuksesta käytetty terminologia vaihtelee eri oppilaitosten välillä. Käytännön opetuksesta käytetään kuutta eri termiä; opetusharjoittelu, varhaiskasvatuksen asiantuntijuus, työharjoittelu, harjoittelu, työssäoppiminen, ja ammattitaitoa edistävä harjoittelu. Yleisin näistä termeistä oli haastattelujen perusteella työssäoppiminen (tämä on yleisnimitys toisella asteella), jota käytettiin toisen asteen oppilaitoksissa, lähihoitajan ja perhepäivähoitajien tutkinnossa. Lähihoitajakoulutuksessa työssäoppimisen jaksoihin kuuluivat ammattiosaamisen näytöt opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa ja näyttötutkinnot näyttötutkintoperusteisessa koulutuksessa.

Kaikissa oppilaitoksissa Pohjois-Pohjanmaalla, joissa voi suorittaa sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon, eli valmistua lähihoitajan ammattinimikkeellä, käytetään käytännön opetuksen harjoittelujaksoista nimitystä työssäoppiminen. Työssäoppimisen jaksojen pituudet vaihtelivat hieman eri oppilaitoksissa. Jatkossa tässä raportissa käytännön opetuksesta käytetään toisen asteen oppilaitoksista kerrottaessa niiden käyttämää nimitystä työssäoppiminen. Raportissa on otettu huomioon sellaisten työssäoppimisen jaksojen laajuudet, jotka on suoritettu varhaiskasvatuksen piirissä, useimmiten päiväkodeissa. Toisen asteen koulutuksessa sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon suorittamiseen kuuluu kaikille opiskelijoille, huolimatta heidän tulevasta suuntautumisvaihtoehdostaan yksi työssäoppimisen jakso varhaiskasvatuksen piirissä. Lasten ja nuorten hoidon ja huolenpidon koulutusohjelmaan kuuluu toinen pidempi työssäoppimisen jakso. Toisen asteen oppilaitoksissa on yleisesti käytössä opintojen laajuuden ilmoittaminen opintoviikkoina, joten myös työssäoppimisen laajuus on ilmoitettu opintoviikkoina.

Taulukko 2. Käytännön opetuksesta käytetyt termit ja laajuudet toisen asteen oppilaitoksissa.

Oppilaitos	Tutkintonimi-ke	Käytännön opetuksesta käytetty termi	Käytännön opetuksen laajuus opintoviikkoina
Oulun seudun ammattiopisto (OSAO), Kontinkankaan yksikkö	Lähihoitaja	työssäoppiminen	6 ov + 8 ov (nuoret) 5 ov + 8 ov (aikuiset)
Kalajokilaakson koulutus kuntayhtymä (KAM) / Oulaisten ammattiopisto (OULA)	Lähihoitaja	työssäoppiminen	5 ov + 9 ov
Kalajokilaakson kuntayhtymä (KAM) / Ylivieskan ammattiopisto (YSO).	Lähihoitaja	työssäoppiminen	6 ov + 6 ov
Kainuun ammattiopisto/ Kuusamon yksikkö	Lähihoitaja	työssäoppiminen	5 ov + 7 ov
Oulun Diakoniaopisto	Lähihoitaja	työssäoppiminen	5 ov + 8 ov
Oulun aikuiskoulutuskeskus (OAKK)	Lähihoitaja	työssäoppiminen	5 ov+ 7 ov
Kalajoen Kristillinen Opisto	Lastenohjaaja	työssäoppiminen	5 ov

Oulun seudun ammattiopistossa (OSAO) työssäoppimisen laajuus on nuorten koulutusohjelmassa 6 opintoviikkoa perusopinnoissa ja aikuisten koulutusohjelman perusopinnoissa 5 opintoviikkoa. Sekä aikuisten että nuorten opinnoissa lasten ja nuorten hoidon ja huolenpidon koulutusohjelmaan kuuluu työssä oppimista 16 opintoviikkoa, josta 8 opintoviikon pituinen jakso suoritetaan varhaiskasvatuksen piirissä.

Kalajokilaakson-kuntayhtymän (KAM) ammattiopistossa, Oulaisten yksikössä (OULA) työssäoppimisen laajuus on perusopinnoissa 5 opintoviikkoa ja lasten ja nuorten hoidon ja huolenpidon koulutusohjelmassa 18 opintoviikkoa. Tästä 9 opintoviikkoa suoritetaan varhaiskasvatuksen alalla. **Kalajokilaakson kuntayhtymän (KAM) Ylivieskan yksikössä (YSO)** perusopintojen puolella suoritettavan työssäoppimisen laajuus on 6 opintoviikkoa. Lasten ja nuorten hoidon ja huolenpidon koulutusohjelman työssäoppimisen kokonaislaajuus on 18 opintoviikkoa, josta yksi 6 opintoviikon osuus suoritetaan varhaiskasvatuksessa.

Kainuun ammattiopiston Kuusamon yksikkö ilmoittaa työssäoppimisen jaksojen pituudeksi perusopintojen puolella 5 opintoviikkoa ja koulutusohjelman puolella 14 opintoviikkoa. Tästä 7 opintoviikon laajuinen harjoittelu suoritetaan varhaiskasvatuksen yksiköissä.

Diakoniaopistossa sosiaalialan perustutkintoon kuuluvat työssäoppimisen jaksot ovat laajuudeltaan perusopinnoissa 5 opintoviikkoa ja lasten ja nuorten kou-

lutusohjelman opinnoissa 16 opintoviikkoa. Tästä laajuudesta 8 opintoviikon kokonaisuus on varhaiskasvatuksen osuus.

Oulun Aikuiskoulutuskeskuksen (OAKK) ilmoittama työssäoppimisen laajuus on 5 opintoviikkoa perusopinnoissa. Lasten ja nuorten hoidon ja huolenpidon koulutusohjelmassa työssäoppimisen laajuus on enintään 14 opintoviikkoa, josta 7 suoritetaan varhaiskasvatuksessa. Työssäoppimisen laajuuteen vaikuttaa aikuisopiskelijoiden henkilökohtainen osaaminen.

Kalajoen Kristillisessä Opistossa suoritettavan lapsi- ja perhetyön koulutuksessa opiskeltavan lastenohjaajan päiväkodissa suoritettavan työssäoppimisen laajuus on 5 opintoviikkoa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoja antavissa oppilaitoksissa käytännön opetuksesta käytetyt termit vaihtelevat oppilaitoksittain. Ammattikorkeakoulujen käyttämiä käytännön opetuksen termejä ovat harjoittelu, työharjoittelu ja ammattitaitoa edistävä harjoittelu. Nämä harjoittelut sisältyvät 60 opintopisteen varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneisiin opintoihin. Harjoittelujen laajuudet vaihtelevat oppilaitosten itse määrittelemien opetussuunnitelmien mukaan. Yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon eli kandidaatin opinnoissa käytännön opetuksesta käytetään termi opetusharjoittelu ja ylemmän korkeakoulututkinnon eli maisteriopinnoissa käytännön opetuksesta käytettävä termi on varhaiskasvatuksen asiantuntijuus. Seuraavassa taulukossa esitetään ammattikorkeakoulujen osalta niiden harjoittelujen laajuudet jotka on vähintään suoritettava varhaiskasvatuksen alueella. Nämä tulee sisällyttää lastentarhanopettajan pätevyyteen vaadittaviin opintoihin osana tutkintoa.

Taulukko3. Käytännön opetuksesta käytetyt termit ja laajuudet korkeakouluasteen oppilaitoksissa

	Oppilaitos	Tutkintonimike	Käytännön opetuksesta käytetty termi	Käytännön opetuksen laajuus opintopisteinä
Alempi Kk-aste	Oulun seudun ammattikorkeakoulu (OAMK)	sosionomi	ammattitaitoa edistävä harjoittelu	12 op (min), 45 op (max)
	Diakonia-ammattikorkeakoulu, Oulun yksikkö (DIAK)	sosionomi sosionomi-diakoni	harjoittelu	12 op
	Keski- Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, Ylivieskan yksikkö	sosionomi	työharjoittelu	
	Oulun yliopisto	kasvatustieteen kandidaatti / lastentarhanopettaja	opetusharjoittelu	15 op päiväkoti + 3 op esitai alkupetus
Ylempi Kk-aste	Oulun seudun ammattikorkeakoulu (OAMK)	sosiaali- ja terveysalan ylempi korkeakoulututkinto	ei käytännön opetusta	-
	Oulun yliopisto	kasvatustieteen maisteri	varhaiskasvatuksen asiantuntijuus ⁴³	10 op

Oulun seudun ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutusohjelmassa puhutaan ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta ja sen laajuus 45 opintopistettä. Ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta vähintään 12 opintopisteen jakso tulee suorittaa varhaiskasvatuksen alalla. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa opiskelija voi niin halutessaan suorittaa myös kaikki 45 opintopisteen ammattitaitoa edistävästä harjoittelunsa varhaiskasvatuksen yksiköissä (Liite 2). Tällöin hänen osaamisensa rajautuu selkeästi varhaiskasvatuksen alueelle.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä käytännön opetuksesta käytettävä termi on työharjoittelu. Ylivieskassa työharjoittelujen laajuus on yhteensä 45 opintopistettä. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä varhaiskasvatuksessa suoritettavan työharjoittelun laajuus on 18–45 opintopistettä.

⁴³ Uudessa opetussuunnitelmassa 2008 syksystä lähtien tämä harjoittelu on nimeltään varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu.

Käytännön opetuksesta käytettävä termi on **Diakonia-ammattikorkeakoulussa** harjoittelu. Harjoittelun kokonaislaajuus on 39 opintopistettä. Tästä laajuudesta opiskelijan on suoritettava varhaiskasvatuksen piirissä vähintään 12 opintopisteen laajuinen kokonaisuus. Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksen kaikkia harjoitteluja ei voi suorittaa varhaiskasvatuksessa, vaan osa harjoittelusta on suoritettava sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneissa harjoittelupaikoissa. Jatkossa tässä työssä ammattikorkeakoulujen käytännön opetuksesta käytetään yleisnimeä harjoittelu.

Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen koulutuksen opinto-oppaassa käytetään käytännön opetuksesta kandidaatin koulutuksessa termiä opetusharjoittelu. Opetusharjoittelun laajuus kandidaatin tutkinnossa on 18 opintopistettä. Tämä laajuus sisältää kaksi opetusharjoittelua varhaiskasvatuksessa ja yhden 3 opintopisteen esi- ja alkuopetuksen harjoittelun.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun ylemmässä korkeakoulututkinnossa ei ole erillistä käytännön opetuksen jaksoa. Oulun yliopistossa varhaiskasvatuksen ylemmän korkeakoulututkinnon eli maisteriopintojen käytännön opetuksesta käytetään termiä varhaiskasvatuksen asiantuntijuus.

4.2 Käytännön opetuksen paikkojen valinta ja ohjaus

Oppilaitoksissa pyritään huomioimaan käytännön opetuksen paikkojen valinnassa opiskelijan omat toiveet. Paikan valintaan vaikuttaa myös paikan sopivuus ja sijainti. Sosionomikoulutuksessa varhaiskasvatuksen harjoittelupaikan yhtenä valintakriteerinä on, että opiskelijan harjoittelun ohjaajalla on lastentarhanopettajan pätevyys. Muita paikkojen valintakriteerejä ovat aiemmat kontaktit, näyttöympäristöstä asetetut vaatimukset ja ammattitaitovaatimukset. Oppilaitokset voivat käyttää keskitetysti myös ns. luottotyöpaikkoja⁴⁴.

Käytännön opetuksen paikkojen sopimiskäytäntö on hyvin vaihtelevaa. Osassa oppilaitoksista on yksi henkilö, joka hoitaa keskitetysti kaikki paikkojen sopimiset. Toisissa oppilaitoksissa ohjaavat opettajat sopivat käytännön opetuksen paikat. Myös opiskelijat voivat sopivat itsenäisesti tai yhteistyössä ohjaavan opettajan kanssa käytännön opetuksen paikoista. Käytännön opetuksen paikoille maksettavat ohjauspalkkiot ja niiden maksaminen perustuu oppilaitosten ja käytännön opetuksen paikkojen välisiin sopimuskäytänteisiin. Ne vaihtelevat runsaasti eivätkä ole kaikilta osin julkista tietoa.

Tässä työssä ohjaajalla tarkoitetaan oppilaitoksen opettajaa, joka vastaa käytännön opetuksen ohjaamisesta. Käytännön opetuksen ohjaajina oppilaitosten puolelta toimivat pääsääntöisesti alan teorian opettajat. Heidän koulutustaus-tansa on vaihteleva. Ohjaavana opettajana voi olla yhteiskunnallisten aineiden opettaja, sosiaalityöntekijän, varhaiskasvatuksen, lastentarhanopettajan, lähihoitajan tai muun kouluasteen omaava henkilö. Työkokemusta ohjaajilla on

---

⁴⁴ Tarkemmin Esa Heikkinen & Aino Rikkinen (toim.) Mikko Gunnar, Marketta Vuolle-Salonen & Heikki Pasanen ohjaus näyttötutkintoprosessissa. AiHe-projektin tuloksia 2006.

myös vaihtelevasti; ohjauksesta, varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta yleensä vähintään 3 vuotta. Myös sellaisia käytännön opetuksen ohjaajia löytyi, joilla ei ollut varhaiskasvatuksen koulutusta tai työkokemusta. Oppilaan käytännön opetuksen ohjaukseen on ohjaajilla käytettävissä vaihtelevasti aikaa. Ohjausaikaa on annettavana 2–16 tuntia opiskelijalle jaksoa kohti. Ohjausaikaan sisältyy yksilö- ja ryhmäkeskusteluja ja reflektointiseminaareja. Opettajan käyntejä harjoittelun aikana on yleensä 1–2. Lisäksi ohjaamiseen sisältyy arviointikeskusteluja, palautekeskusteluja, tavoitekeskusteluja sekä loppuarviointi.

Työpaikkoja ohjeistettiin käytännön opetuksen jaksoista (on yleisnimitys kaikille koska termit vaihtelevat). käyttämällä seuraavia menetelmiä ennen harjoittelua: tiedotustilaisuus, työpaikkaohjaajakoulutus, tiedotuskirje, näyttökoulutus, tiedonanto puhelimitse tai sähköpostitse, alkukeskustelu tai työpaikan ohjaajille tarjottu seminaari.

Oppilaitosten erilaiset käytänteet on koottu taulukkoon 4.

Taulukko 4. käytännön opetuspaikkojen valinta ja opetuksen ohjaus

Koulu-aste	Oppilaitos	Käytännön opetuksen suorittamispaikka	Ohjaavan opettajan ammattitaito	Ohjaus ja siihen käytetty aika
Toinen aste	OSAO, Kontinkankaan yksikkö	päiväkodit Oulussa tai ryhmäperhe-päiväkodit kotipaikkakunnalla	lastentarhanopettajakoulutus tai vähintään suoritettavan ammattitutkinnon tasoinen koulutus tai alan työkokemus	Ohjausta 1 h / opiskelija / opintoviikko ja tarpeen mukaan
	OULA	päiväkodit tai ryhmäperhepäiväkodit kotipaikka-kunnalla	lastentarhanopettajan tutkinto, työkokemusta tai hän on muutoin alan asiantuntija	Ohjausta 14 h + 1,5 h / opiskelija / arviointi
	YSO	alueen päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit	Ohjaajina alan opettajat, joilla pätevyys koulutusohjelmaan	Ohjausta 4 h / opiskelija / jakso
	Kainuun ammatitopisto / Kuusamon yksikkö	päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit ja esi- ja alkuopetusryhmät	Ohjaajina alan opettajat	Ohjausta 1,5 viikkotuntia / opiskelija
	Oulun Diakoniaopisto	päiväkodit	varhaiskasvatuksen opettaja	0,5 h / opiskelija / viikko
	OAKK	kunnalliset ja yksityiset päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit ja perhepäiväkodit	Lähihoitajakoulutuksen omaava opettaja, jolla työkokemusta.	Ohjausta tarpeen mukaan
	Kalajoen Kristillinen Opisto	päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit ja seurakunnan lapsityö	lastenohjaajakoulutuksesta vastaavat opettajat	Ohjausta 2 h / opiskelija / jakso.
Alempi k-aste	OAMK	päivähoidon yksikössä, jossa ohjaajalla on lastentarhanopettajan pätevyys	alan teorian opettajat	Ohjausta 8 h / opiskelija / jakso

	DIAK	päiväkodit (myös avoin) ja ryhmäperhepäiväkodit Oulun alue tai kotipaikkakunta	yhteiskunnallisten aineiden opettajat, sosiaalialan pätevyys, mutta ei varhaiskasvatuksen ammatillista pätevyyttä	Ohjausta 16 h / opiskelija / jakso
	KPAMK, Ylivieskan yksikkö	päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit koko Suomessa (n. 300 sopimusta)	Ohjauskokemusta on mutta ei varhaiskasvatuksen ammatillista pätevyyttä.	Ohjausta 4 h / opiskelija / jakso + 1-2 työnohjauspäivää
	Oulun yliopisto	päiväkodit, koulut, sopimus Oulun kaupungin kanssa	lastentarhanopettajan pätevyys ja perehtyneisyys varhaiskasvatukseen ja päivähoitopalveluihin	Ohjausta 13 h / jakso
Ylempi kk-aste	OAMK	-	-	-
	Oulun yliopisto	erilaiset kasvatustieteiden koulutuksen, hallinnon, tutkimuksen tai suunnittelun tehtävät, kehittämishankkeissa, järjestötoiminnassa Suomessa tai ulkomailla	lastentarhanopettajan pätevyys ja perehtyneisyys varhaiskasvatukseen ja päivähoitopalveluihin	Ohjausta 13 h / jakso

Yllä olevaan taulukkoon koottuja asioita käsitellään lähemmin seuraavissa alaluvuissa 4.2.1 ja 4.2.2.

4.2.1 Käytännön opetuksen työssäoppimisen paikat ja ohjaus toisen asteen oppilaitoksissa

Toisen asteen oppilaitoksista **Oulun seudun ammattiopistossa** työssäoppimisen paikkoja ovat Oulun kaupungin päiväkodit. Paikkoina toimii myös Oulun alueen yksityisiä päiväkoteja (n. 20 päiväkotia), ryhmäperhepäiväkodit ja lähikuntien päiväkoteja (n. 30 päiväkotia). Työssäoppimisen paikkoja tarjoavat myös perhepäiväkodit sekä esi- ja alkuopetusryhmät. Työssäoppimisen paikkojen hankintaa ja sopimuksia koordinoi oppilaitoksen edustaja. Opiskelijoiden toiveita kuunnellaan paikan valinnassa mahdollisuuksien mukaan. Työssäoppimisen jakson voi suorittaa myös ulkomailla. Näyttötutkintoperusteisen koulutuksen työssä oppimisessa käytetään luottotyöpaikkarinkiä. Oulun seudun ammattiopistossa työssäoppimisen ohjaavina opettajina toimivat yleensä lastentarhaopettajakoulutuksen omaavat opettajat tai vähintään suoritettavan ammattitutkinnon tasoisen koulutuksen tai alan työkokemuksen omaavat opettajat. Yhteiskunnallisten aineiden opettajat ja sairaanhoidon opettajat voivat toimia myös ohjaajina. Opettajilla on käytettävissä aikaa ohjaukseen yksi tunti opiskelijalle yhtä opintoviikkoa kohti ja opiskelijan henkilökohtaisen tarpeen mukaan. Ohjaus sisältää kaksi tai kolme tapaamiskertaa, alkukeskustelun, ryhmäohjausta, lopuarvioinnin, näyttötiedotustilaisuuden, työssäoppimisen tiedotustilaisuuden ja palautekeskustelun. Työpaikkaohjaajille järjestetään aina ennen opiskelijoiden

saapumista tiedotustilaisuus oppilaitoksella ja tarjotaan työpaikkaohjaajakoulutusta.

Oulaisten ammattiopistossa työssäoppiminen suoritetaan alueen päiväkodeissa tai opiskelijan kotipaikkakunnalla ryhmäperhepäiväkodeissa. Opiskelijat esittävät toiveet paikoista ja yhdysopettajat varaavat työssäoppimisen paikat, jonka jälkeen ohjaava opettaja on yhteydessä paikkaan. Opiskelija voi halutesaan suorittaa koulutusohjelman työssäoppimisen jaksojaan ulkomailla, lähinnä Euroopassa. Oulaisten ammattiopistossa ohjaavalla opettajalla on lastentarhanopettajan tutkinto, muina ohjaajina toimivat alan asiantuntijaopettajat tai alan työkokemusta omaavat opettajat. Ohjaajalla on opetusresursseja käytettävissä yhteisesti kaikille opiskelijoille 14 tuntia sekä lisäksi 1,5 tuntia opiskelijan arviointikeskusteluun. Resurssit sisältävät, käytännön opetuksen tiedotuksen, näyttösuunnitelman ohjausta, arvioinnin ja palautteen koululla. Ennen jakson alkua, opettaja lähettää tiedotuskirjeet työssäoppimisen työpaikkoihin. Hän on yhteydessä opetuspaikkaan jakson aikana ja perehdyttää työpaikkaohjaajaa. Jakson päättyessä opettaja tekee yhdessä työpaikan ohjaajan ja opiskelijan kanssa loppuarvioinnin. Työpaikkoja ohjeistetaan työssäoppimisen jaksoa varten työpaikkaohjaajakoulutuksella ja näyttökoulutuksella, jotka ovat työpaikkaohjaajille pakollisia.

Ylivieskan ammattiopistossa työssäoppimisen paikkoja ovat alueen päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit. Työssäoppimisen paikoiksi valitaan sopimuspäiväkoteja tai työssäoppimisen jaksolle parhaiten sopiva paikka. Oppilaitoksella on keskitetty varausjärjestelmä. Opettaja ottaa yhteyttä työssäoppimisen paikkoihin jo edellisenä lukukautena. Ylivieskan ammattiopistossa ohjaavina opettajina toimivat alan opettajat, joilla on pätevyys opettaa koulutusohjelmassa. Opiskelijan on mahdollisuus suorittaa joku koulutusohjelman työssäoppimisen jaksoita ulkomailla, lähinnä Euroopassa. Ohjaavilla opettajilla on ohjaukseen käytettävissä opetusresursseja 4 tuntia opiskelijaa kohden yhden jakson aikana. Jaksoon sisältyy tiedotus työssä oppimisesta ja arviointikäynnit työssäoppimisen paikassa jakson alussa ja sen päättyessä. Työssäoppimisen paikkaan lähetetään tiedotuskirje tai ollaan yhteydessä puhelimitse, lisäksi opiskelijat vievät mukanaan kirjalliset ohjeet jaksosta.

Oulun Diakoniaopiston työssäoppimisen paikkoja ovat alueen päiväkodit. Ohjaavalla opettajalla on varhaiskasvatuksen koulutus. Työssäoppimisen jaksoilla ohjaukseen opettajalla on aikaa ensimmäisellä perusopetukseen kuuluvalla 5 opintoviikon jaksolla 1 tunti opiskelijaa kohden opintoviikon aikana. Lasten ja nuorten koulutusohjelmaan kuuluvassa 16 opintoviikon työssäoppimisen jaksoissa ohjausta on 0,5 tuntia opiskelijaa kohden opintoviikossa.

Kainuun ammattiopiston Kuusamon yksikössä työssäoppimisen paikkoja ovat päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit sekä esi- ja alkuopetusryhmät. Opiskelijan toiveita kuunnellaan mahdollisuuksien mukaan paikkoja sovittaessa. Kuusamossa ongelmana on ollut työssäoppimisen paikkojen rajallisuus. Sopimuskäytäntö on, että opettaja on yhteydessä työssäoppimisen paikkoihin. Työssäoppiminen on mahdollista suorittaa myös ulkomailla. Kuusamon yksikön lähihoitajakoulutuksessa alan opettajat toimivat ohjaavina opettajina. Ohjaukseen on käytettävissä 1,5 viikkotuntia opiskelijaa kohden, johon kuuluu yksilö- ja ryhmä-

ohjausta, näytön arviointia, keskusteluja ja välikäynti kesken työssäoppimisen jakson. Työssäoppimisen työpaikan henkilökunta kutsutaan ohjaajien seminaariin, jossa käydään läpi näytön kriteerit ja arviointia.

Oulun Aikuiskoulutuskeskuksessa työssäoppimisen paikkoja ovat kunnalliset ja yksityiset päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit ja perhepäiväkodit. Työssäoppimisen paikkojen valintakriteereitä ovat tutkinnon ammattitaitovaatimukset, tutkintotoimikuntien ohjeet näyttöympäristöstä, jonka täytyy olla sama paikka, kuin työssäoppimisen paikka, sekä opiskelijan henkilökohtaiset toiveet ja tavoitteet. Opiskelija sopii ensisijaisesti itse työssäoppimisen paikasta, mutta tarvittaessa kouluttaja osallistuu paikan hankkimiseen. Oulun aikuiskoulutuskeskuksessa ohjaavana opettajana voi toimia lähihoitajakoulutuksen omaava opettaja, jolla on alan työkokemusta ja vastaavasti perhepäivähoitajakoulutuksen omaava opettaja, jolla on oman alansa työkokemusta. Koulutuksessa on varattu ohjaukseen tarpeen mukaan opetusresursseja. Ohjaus sisältää henkilökohtaista ohjausta sekä ryhmäohjausta liittyen työssä oppimiseen. Ohjaaja tekee vierailuja työssäoppimisen paikkaan yhdestä kahteen kertaan jakson aikana ja pitää yhteyttä myös puhelimitse ja sähköpostitse. Jaksoon kuuluu lisäksi palautekeskustelu jakson jälkeen. Työpaikkaa ohjeistetaan työssäoppimisen jaksolle tiedotuskirjeellä ja työpaikkaohjaajan henkilökohtaisella perehdyttämislähdellä.

Kalajoen Kristillisessä Opistossa työssäoppimisen paikkoja ovat päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit ja seurakunnan lapsityö. Opiskelijat saavat esittää toiveita paikasta. Jonkin verran käytetään yhteistyökumppaneita. Opettajat pyrkivät löytämään yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaiselle sopivan työssäoppimisen paikan. Opiskelijat voivat sopia paikan itse tai ohjaavan opettajan kanssa yhdessä. Oppilaitos on aina yhteydessä työssäoppimisen paikkaan ja tarkistaa sen sopivuuden kyseiselle jaksolle. Työssäoppimisen paikat vaihtelevat vuosittain jonkin verran. Kalajoen Kristillisessä Opistossa työssäoppimisen ohjaavia opettajia ovat lastenohjaajakoulutuksesta vastaavat opettajat. Opettajalla on käytettävissä opetusresursseja ohjaukseen 2 tuntia opiskelijaa kohden yhdellä jaksolla. Ohjaukseen sisältyy ryhmäohjausta, tavoitteiden läpikäymistä, yksilöohjausta tarpeen mukaan, tapaaminen jakson puolivälissä sekä puhelinkeskusteluja. Työssäoppimisen työpaikkoja ohjeistetaan ennen jakson alkua puhelimitse ja kirjeellä, joka sisältää tietoa jaksosta, sopimuksen, tavoitteet, tehtävät ja arviointiin liittyvät ohjeet.

4.2.2 Käytännön opetuksen harjoittelu ja ohjaus korkeakoulussa

Oulun seudun ammattikorkeakoulussa ammattitaitoa edistävä harjoittelu suoritetaan sellaisessa päiväkodissa, jossa opiskelijan työpaikan ohjaajalla on oltava lastentarhanopettajan pätevyys. Opiskelija voi esittää toiveita harjoittelu- paikasta. Oppilaitoksen yhdyshenkilö sopii keskitetysti harjoittelupaikat, Opiskelijan mennessä kotipaikkakunnalle ammattitaitoa edistävään harjoitteluun, hän on itse yhteydessä harjoittelupaikkaan, jonka jälkeen oppilaitos varmistaa paikan sopivuuden. Opiskelun alussa opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, jossa jo suunnitellaan ensimmäiset mahdolliset harjoittelupaikat. Myöhempien harjoittelupaikkojen osalta opiskelija tekee suunnitelman ja oman

ehdotuksensa harjoittelupaikoista tutoropettajalle jo harjoittelua edeltävänä lukukautena. Opiskelijalla on halutessaan mahdollisuus suorittaa harjoittelu opiskelijavaihdossa ulkomailla. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa ohjaavina opettajina toimivat pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen teorian opettajat, mutta myös muut koulutusohjelman opettajat ovat ohjanneet varhaiskasvatuksen harjoitteluja. Opettajalla on opetusresursseja käytettävissä ohjaukseen 8 tuntia opiskelijaa kohden harjoittelujaksolla, johon sisältyy 2 tunnin tiedotustilaisuus harjoittelusta, tavoitekeskustelu, ryhmäohjausta, loppuarviointi ja pyynnöstä palautekeskustelu. Oppilaitos pyrkii järjestämään kerran vuodessa ohjausta harjoittelupaikkojen työpaikkaohjaajina työskenteleville.

Diakonia-ammattikorkeakoulussa harjoittelupaikkoja ovat päiväkodit, ryhmäperhepäiväkodit Oulun alueella tai opiskelijan kotipaikkakunnalla. Harjoittelupaikkojen valinnassa kuunnellaan opiskelijan toiveita ja hyödynnetään aiempia kontakteja. Oppilaitos hankkii ja sopii suurimmalle osalle harjoittelupaikan, mutta myös opiskelijat voivat itse ottaa yhteyttä paikkaan ja sopia harjoittelusta. Opiskelijan on mahdollista suorittaa harjoittelu myös ulkomailla. Diakonia-ammattikorkeakoulussa harjoittelun ohjaavana opettajana toimivat yhteiskunnallisten aineiden opettajat, joilla on sosiaalityöntekijän koulutus, mutta ei varhaiskasvatuksen pätevyyttä. Opettajilla on käytettävissä harjoittelujaksolla opetusresursseja ohjaukseen 16 tuntia opiskelijaa kohden. Ohjaus sisältää tavoitteiden ja tehtävienannon, harjoittelupaikkaan lähetettävän kirjeen laatimisen yhteistyössä opettajan kanssa, opettajan käynnin harjoittelupaikassa, reflektioseminaarin, loppuarvioinnin ja seminaarin, siitä mitä on opittu. Työpaikkaa oppilaitos ohjeistaa tiedotuskirjeellä ja alkukeskustelulla.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä työharjoittelupaikkoja ovat päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit ympäri Suomen. Tällä hetkellä harjoittelupaikkojen sopimuksia on voimassa noin 300. Harjoittelupaikan valinnassa otetaan aluksi huomioon opiskelijan toiveet. Sopimuskäytäntö on, että opiskelija ottaa yhteyttä ensin harjoittelupaikkaan ja sen jälkeen oppilaitos varmistaa paikan sopivuuden. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa kaikilla ohjaavilla opettajilla on ohjauskokemusta, mutta ei välttämättä alan pätevyyttä. Opettajilla on ohjaukseen käytettävissä opetusresursseja 4 tuntia opiskelijaa kohden harjoittelujakson aikana. Ohjaustunnit sisältävät ohjausta ennen harjoittelua, harjoittelutiedotustilaisuuden ja harjoittelun työnohjauspäivän. Työharjoittelun aikana opettaja joko käy harjoittelupaikassa tai on yhteydessä sinne puhelimitse tai sähköpostitse. Harjoittelun jälkeen on 1-2 työnohjauspäivää. Työpaikkaa oppilaitos ohjeistaa kirjallisilla ohjeilla ja tarpeen mukaan puhelimitse tai sähköpostitse.

Oulun yliopiston varhaiskasvatuksen kandidaatin koulutuksessa opiskelijat suorittavat opetusharjoittelunsa pääasiallisesti päiväkodissa, mutta lisäksi myös koulun puolella esi- ja alkuopetuksessa. Yliopistolla on opetusharjoittelusopimus Oulun kaupungin kanssa ja harjoittelupäiväkodit valitaan päiväkotien halukkuuden perusteella. Oulun yliopistolla kasvatustieteen tiedekunnassa varhaiskasvatuksen koulutuksen alaisuudessa toimii myös varhaiskasvatuskerho, jossa opiskelijoiden on mahdollista suorittaa toinen opetusharjoittelu. Kerhossa suoritettavan harjoitteluun vaaditaan opiskelijalta ensimmäisen opetusharjoittelun hyväksytty suorittaminen ja aikaisempaa kokemusta päiväkodissa työskentelystä.

Tarvittaessa opetusharjoittelusopimuksia tehdään myös lähikuntien kanssa. Varhaiskasvatuksen maisteriopintoihin kuuluva syventävä asiantuntijuusharjoittelu mahdollistaa osaamisen laaja-alaistamisen opiskelijan oman valinnan mukaan erilaisissa kasvatusalan koulutuksen, hallinnon, tutkimuksen tai suunnittelun tehtävissä sekä erilaisissa kehittämishankkeissa, järjestötoiminnassa Suomessa tai ulkomailla. Oulun yliopistossa varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen ohjaajana toimimiselle on edellytyksenä lastentarhanopettajan pätevyys ja perehtyneisyys varhaiskasvatukseen ja päivähoitopalveluihin. Ohjaavalla opettajalla on opetusresursseja käytettävissään opiskelijan ohjaukseen vähintään 13 tuntia jaksoa kohden seuraavasti: 1 tunti ohjausta harjoitteluviikossa opiskelijalle sekä ryhmäohjaukseen 8 h. Harjoittelupaikan ohjaajat kutsutaan yhteiseen tapaamiseen ennen harjoittelua.

4.3 Käytännön opetuksen toteutus ja arviointi

Käytännön opetuksen oppilaitosten oppilaille antamat tehtävät ja tavoitteet sisältävät paljon erilaisia osaamisen alueita. Nämä ovat sosiaalisia käyttäytymisohjeita, tarvittavan ammattitaidon hankkimista tutkintosuoritusta varten, toimimista työyhteisössä, työtehtävien hallintaa, vuorovaikutustaitoja, tiedon soveltamista käytäntöön, töiden tekemistä moniammatillisen tiimin jäsenenä, omaoimisuutta, omaa työn arviointia, oman ammattitaidon kehittämistä, lapsilähtöisen toiminnan toteuttamista, lapsiryhmän ohjaustaiton kehittämistä, leikinohjaustaidon kehittämistä, kasvua ja kehitystä tukevan toiminnan järjestämistä, varhaiskasvatuksen menetelmien käyttöä, kasvatuksellisen toiminnan suunnittelua ja toteutusta sekä esiopetuksen toteutusta. Tehtävien toteutustapoja ovat työkokous, lapsihavainnointitehtävät, oppimispäiväkirjat, näyttösuunnitelmat, kirjalliset raportit ja kirjalliset suunnitelmat käytännön opetuksen toiminnasta.

Oppilaitosten käytännön opetuksen arviointi on vaihtelevaa. Toisen asteen oppilaitoksilla on käytössä yhtenäinen työssäoppimisen käytäntö ja siihen kuuluvana osana ammattiosaamisen näyttötutkinto. Tähän malliin kuuluu työssäoppimisen arviointi ja ammatillisen näytön erillinen arviointi. Oppilaitosten on määriteltävä omat työssäoppimisen arviointikriteerinsä opetushallituksen määrittelemien arvioinnin tasojen pohjalta. Opetushallitus on määritellyt yleiset tyydyttävän, hyvän ja kiitettävän osaamisen arvioinnin kriteerit. Nämä ovat siten pohjana kaikkien toisen asteen koulujen työssäoppimisen jaksoilla.⁴⁵ Numeerisesti arvioituna tyydyttävä on 1-2, hyvä 3-4 ja kiitettävä 5. Kaikilla käytännön opetuksen jaksoilla opiskelijat suorittivat itsearviointin kirjallisesti ja lisäksi myös suullisesti. Osassa oppilaitoksista kirjalliset tuotokset arvioitiin myös asteikolla T1-K5. Ammattikorkeakouluissa ja yliopistossa numeerista arviointia ei käytetä. Arvioinnissa on tärkeää opiskelijan itsearviointi harjoittelun ajalta. Harjoittelusta käytetään yleisesti hyväksytty tai hylätty määritelmää sanallisen arvioinnin lisäksi - kirjallisesti.

---

⁴⁵ Työssäoppimisen arviointi, <http://www.edu.fi/tonet>

Seuraavassa taulukossa käydään läpi oppilaitoksissa käytetyt oppilaan käytännön opetuksen arviointimenettelyt. Lisäksi taulukkoon on koottu oppilaitosten ilmoittamia opiskelijoiden tavoitteita ja tehtäviä.

Taulukko 4. Käytännön opetuksen tehtävät, tavoitteet ja arviointi

Kouluaste	Oppilaitos	Käytännön opetuksen opiskelijan tehtävät ja tavoitteet	Käytännön opetuksen arviointi
Toinen aste	(OSAO), Kontinkankaan yksikkö	Oppimispäiväkirja, ammattitaitovaatimusten mukaiset, ja opiskelijan omat tavoitteet	hylätty / T1-K5
	OULA	Lapsihavainnointitehtävä, toimintatuokion suunnittelu, toteutus ja arviointi, oppimispäiväkirja sekä näyttösuunnitelmat	tavoitteiden mukaan hylätty / T1-K5.
	YSO	Opiskelijan omat tavoitteet,	Hylätty/hyväksytty
	Kainuun ammattiopisto / Kuusamon yksikkö	Näyttötutkintoon liittyvät tavoitteet ja tehtävät	hylätty /T1-K5, suullinen ja kirjallinen itsearviointi
	Oulun Diakoniaopisto	Näyttötutkintoon liittyvät tavoitteet ja tehtävät	hylätty / T1-K5
	OAKK	Tarvittavan ammattitaidon hankkiminen tutkintosuoritusta varten. näyttötutkinto	Arvioidaan valmiuksia tutkintosuoritusta varten. Hylätty / T1-K5
	Kalajoen Kristillinen Opisto	Opintopäiväkirja, kasvunkansio	hylätty /T1-K5
Alempi Kk-aste	OAMK	Opetussuunnitelman mukaisen opintojen vaiheeseen si- dottujen yleisten tavoitteiden pohjalta opiskelija laatii henkilökohtaiset tavoitteet jaksolle, toteuttamissuunnitelman, oppimispäiväkirjan ja raportin harjoittelustaan	Tavoitesuhteinen arviointi, itsearviointi, työpaikan ohjaajan arviointi, sanallinen ja kirjallinen arviointi, arviointikriteerit hyväksytty/ hylätty
	DIAK	Havainnointi, henkilökohtaiset tavoitteet ja opintopäiväkirja	Hyväksytty/hylätty
	Keskipohjanmaan ammattikorkeakoulu, Ylivieskan yksikkö	Tavoitteena ammattitaitoa edistävä oppiminen	Hyväksytty/hylätty
	Oulun yliopisto	Opetusharjoittelun opetus- suunnitelmaperusteiset, jaoskohtaiset tavoitteet sekä opiskelijan omien tavoitteiden ja työsuunnitelman laatiminen, oppiainekohtaiset tehtävät, opintopäiväkirja	Tavoitteiden tarkennus ja arviointi ohjauskeskusteluissa. Hyväksytty/hylätty
Ylempi Kk-aste	OAMK	-	
	Oulun yliopisto	Opiskelijan omien tavoitteiden ja työsuunnitelman laatiminen, opintopäiväkirja	Hyväksytty-hylätty sanallinen arviointi

Seuraavissa alaluvuissa 4.3.1 ja 4.3.2 käsitellään tarkemmin tässä taulukossa 4 esiteltyjä käytännön opetuksen tehtäviä, tavoitteita ja arviointia.

4.3.1 Käytännön opetuksen toteutus ja arviointi toisen asteen oppilaitoksissa

Kaikissa toisen asteen koulutuksissa, joissa voidaan suorittaa sosiaali- ja terveysalan perustutkinto eli valmistua lähihoitajiksi, työssäoppimisen jaksoilla tavoitteet muodostuvat sillä tavalla, että ne tukevat viimeiseen työssäoppimisen jaksoon ajoittuvaa kansallisen ammattiosaamisen näyttöaineiston sosiaali- ja terveysalan tavoitteita.

”Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman ammattiosaamisen näytössä opiskelija näyttää osaamisensa terveen lapsen tai nuoren sekä sairaan/erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen tai nuoren suunnitelmallisessa hoito- ja kasvatustyössä. Opiskelija osaa käyttää työssään myös toista kotimaista kieltä. Opiskelijan tulee näyttää kaikki arvioinnin kohteina olevat ammattitaitovaatimukset. Mikäli se ei ole mahdollista yhdessä toimintaympäristössä, näyttö toteutetaan kahdessa eri paikassa. Tavoitteet muodostetaan koulukohtaisesti lasten ja nuorten koulutuksen ammattitaitovaatimusten mukaan.”⁴⁶

Oulun seudun ammattiopistossa työssäoppimisen tavoitteet muodostuvat ammattitaitovaatimusten mukaisista tavoitteista. Tämän lisäksi opiskelijalta vaaditaan aktiivisuutta, oma-aloitteisuutta, jatkuvaa näyttöä sekä opiskelijan omien tavoitteiden asettamista ja toteutumista. Opiskelijan tehtäviin kuuluu myös opintopäiväkirjan pitäminen. Työssäoppimisen arviointi OSAO:ssa on hyväksytty-hylätty kaikissa muissa koulutusohjelmissa, paitsi opetussuunnitelma-perusteisessa koulutuksessa, jossa arviointi tehdään asteikolla tyydyttävä (1-2), hyvä (3-4) kiitettävä (5). Arviointiin osallistuvat ohjaava opettaja, työpaikkaohjaaja ja opiskelija. Opiskelija tekee käytännön opetuksen jaksostaan myös itsearviointiin.

Oulaisten ammattiopistossa lasten ja nuorten koulutusohjelman yleiset tavoitteet sisältävät opiskelijan työssä oppimisjaksoihin liittyviä tavoitteita. Keskeinen sisältö tavoitteissa on lapsen hoidon tukeminen ja ohjaus. Työssäoppimisen jaksoja on neljä ja jokaisella jaksolla on omat tavoitteensa. Keskeisiä tavoitteita jaksoilta ovat lapsen ja nuoren hyvinvoinnin turvaaminen erilaisissa toimintaympäristöissä, lapsen kehityksen tunteminen, ohjaavan kasvatuksen, ohjaustaitojen ja vuorovaikutustaitojen hallitseminen, sekä omien jo opittujen taitojen hyödyntäminen työympäristössä. Jaksojen tavoitteisiin kuuluu myös kasvua ja kehitystä tukevan toiminnan järjestäminen sekä oman ammatillisen kasvun kehittäminen. Opiskelijan tehtäviä työssäoppimisen jakson aikana on lapsihavainnointitehtävä, toimintatuokion suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä oppimispäiväkirja ja näyttösuunnitelmat. Oulaisten ammattioppilaitoksessa arviointi tehdään opiskelijan tavoitteiden pohjalta ja arviointi on hylätty / tyydyttävä 1- kiitettävä 5. Opiskelija tekee kirjallisen itsearvioinnin käytännön opetuksen jaksoltaan.

---

⁴⁶ Ammatilliset perustutkinnot, <http://www.oph.fi>

Ylivieskan ammattiopistossa opiskelija tekee käytännön opetuksen jaksoilla omat tavoitteensa, jotka opettaja ja työpaikkaohjaaja tarkistavat. Arvioinnin kohteita ovat työprosessin hallinnan kehittyminen, työtehtävien hallinta, työn perustana olevan tiedon hallinta, työturvallisuus sekä vuorovaikutustaidot. YSO:ssa työssäoppimisen arviointi suoritetaan myös numeerisesti asteikolla hylätty/ tyydyttävä¹ – kiitettävä 5. Opiskelija tekee omasta osaamisestaan kirjallisen itsearvioinnin.

Kainuun ammattiopiston Kuusamon yksikön lähihoitajakoulutuksessa työssäoppimisen jaksolla opiskelijalla ei ole näytön lisäksi muita tehtäviä. Kuusamon yksikön lähihoitajakoulutuksessa työssäoppiminen arvioidaan käsitteillä suoritettu tai suorittamaton ja ammattiosaamisen näytöt numeerisesti hylätty/ tyydyttävä¹ – kiitettävä 5. Opiskelija tekee työssä oppimisestaan suullisen ja kirjallisen itsearvioinnin.

Oulun Aikuiskoulutuskeskuksessa työssäoppimisen painopiste on käytännön työssä. Tavoitteena on tarvittavan ammattitaidon hankkiminen tutkintosuoritusta varten. Oulun aikuiskoulutuskeskuksessa työssä oppimisessa arvioidaan valmiuksia tutkintosuoritusta eli näytötutkintoa varten.

Kalajoen Kristillisessä Opistossa työssäoppimisen yleisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijan taitoja kohdata perhe ja tehdä yhteistyötä moniammatillisen tiimin jäsenenä. Opiskelijan tavoitteena on toimia omatoimisesti ja vuorovaikutteisesti työssäoppimisen paikassaan. Hänen tulisi myös toimia työyhteisön jäsenenä ja arvioida omaa työtään sekä pyrkiä kehittämään ammattitaitoaan. Tavoitteisiin kuuluu myös lapsilähtöisen toiminnan toteuttaminen. Opiskelijan tulee käytännön opetuksen jakson aikana tehdä oppimispäiväkirjaa tai kasvunkansiota. Kalajoen Kristillisessä Opistossa työssäoppiminen arvioidaan hyväksyty-hylätty ja opiskelija tekee kirjallisen itsearvioinnin.

4.3.2 Käytännön opetuksen toteutus ja arviointi korkeakoulussa

Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa opiskelijan tavoitteena on vahvistaa sosiaalialan ammatillisia osaamisalueita. Nämä ammatilliset osaamisalueet ovat ammattikorkeakoulujen ja työelämän edustajien yhteistyössä määrittelemiä valtakunnallisia osaamisalueita ja niiden mukaiset tavoitteet jakaantuvat eri harjoittelujaksoille. Näitä osaamisalueita ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen sekä yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen.⁴⁷ Opiskelijan tehtäviin harjoittelujaksoilla kuuluu kirjallisen suunnitelman ja raportin tekeminen. Oulun seudun ammattikorkeakoulussa jakson arviointi on hyväksyty-hylätty ja opiskelija tekee myös itsearvioinnin omasta oppimisestaan.

---

⁴⁷ Sosiaalialan koulutusohjelma, <http://www.oamk.fi/sote/opiskelijalle/harjoittelu/sosiaaliala/>

Diakonia-ammattikorkeakoulussa lapsuuden ja nuoruuden opintokokonaisuuden yleiset tavoitteet ovat seuraavat. Opiskelija tarkastelee ympäröivää palvelujärjestelmää lapsen, nuoren ja perheen näkökulmasta ja saa tiedollisia ja taidollisia valmiuksia toimia sosiaali- ja kasvatusalalla. Harjoittelujaksoilla ohjatun opetuksen kautta opiskelijan tavoitteena on toteuttaa ja syventää osia opintokokonaisuuden tavoitteista. Harjoittelujaksoilla tavoitteena on myös kunnioitettava ja arvostava suhtautuminen työtovereihin ja vanhempiin sekä työyhteisön tapojen noudattaminen. Harjoittelujakson tehtäviä opiskelijalle ovat havainnointi, henkilökohtaisten tavoitteiden asettaminen ja osalla harjoittelujaksoista oppimispäiväkirjan pitäminen. Jokaiselle jaksolle on omat tarkemmat tavoitteensa. Diakonia-ammattikorkeakoulussa arviointi on hyväksytty-hylätty ja kirjalliset tuotokset arvioidaan asteikolla tyydyttävä 1- kiitettävä 5. Opettajan ja työpaikan ohjaajan arvioinnin lisäksi opiskelija tekee kirjallisen itsearvioinnin.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa tavoitteena on ammattitaitoa edistävä oppiminen. Opiskelija oppii tutkivan ammattikäytännön periaatteet perehtyessään alan ammatilliseen toimintaan käytännön työssä. Opiskelija oppii tarkastelemaan omaa ammatillista toimintaansa ja sosiaalialan ammattikäytäntöjä tutkivalla otteella. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa harjoittelun arviointi on hyväksytty-hylätty ja opiskelija suorittaa itsearvioinnin sekä kirjallisesti, että suullisesti.

Oulun yliopistossa opiskelijan tehtävänä on harjoittelun alkaessa omien tavoitteiden ja työsuunnitelman laatiminen harjoittelujaksolle määriteltyjen opetussuunnitelmallisten ohjeiden pohjalta. Harjoittelun tavoitteet konkretisoituvat opiskelijan omista valmiuksista ja aiemmista opinnoista. Tavoitteina on perehtyä kasvatusta ja oppimisympäristöjen, sekä lapsen ja lapsiryhmän havainnointiin. Opetusharjoittelussa perehdytään myös kasvatustyön ja toiminnan suunnitteluun ja toimitaan kokonaisvaltaisesti lastentarhanopettajan tehtävissä käyttäen erilaisia kasvatusta ja oppimismenetelmiä. Jaksoilla myös osallistutaan päiväkodin ulkoiseen ja sisäiseen yhteistyöhön sekä kehittämiseen. Arvioidaan omaa oppimisprosessia sekä lastentarhanopettajan ammatti-identiteetin rakentumista ja kehittymistä. Lisäksi jaksoilla voi olla oppiainekohtaisia tehtäviä. Opiskelija pitää pedagogista päiväkirjaa omasta oppimisestaan päivittäin koko harjoittelun ajan. Opiskelija osallistuu kaikkeen päiväkodin kasvatusta ja opetustyöhön harjoittelun tavoitteiden mukaisesti. Kaikkien harjoitteluiden suorittamisen jälkeen opiskelija laatii portfolion. Oulun yliopistossa säännöllisissä ohjauskusteluissa tarkennetaan ja arvioidaan opiskelijan itselleen asettamia tavoitteita, työsuunnitelmaa ja työskentelyä mm. opiskelijan tekemän dokumentoinnin pohjalta. Opiskelijan itsensä tulee osallistua aktiivisesti toimintansa ja oppimisensa arviointiin. Harjoittelu sisältää viikkokohtaisia arviointeja ja loppuarvioinnin. Harjoittelun arviointi on hyväksytty-hylätty.

5 POHDINTA

Leena Mikkola

Tässä loppupohdinnassa tahdon käydä läpi omia mietteitani tehdystä Pohjois-Pohjanmaan oppilaitosten varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen toimintatapojen kartoituksesta omasta opiskelijan ja raportin jatkotyöstäjän näkökulmasta. Otan pohdintaan mukaan myös niitä vahvuuksia ja haasteita, mitä oppilaitokset ovat tuoneet esille haastatteluissaan.

Kartoituksen tekeminen ja jatkotyöstäminen, jota minä itse olen saanut tehdä, on ollut mielenkiintoista ja haastavaa. Oppilaitosten kirjo, käsitteiden erilaisuus ja paljous on vaatinut todella paneutumaan aiheeseen ja pyrkimään ymmärtämään sitä mahdollisimman hyvin. Työn tekemisen haasteellisuus on myös näkynyt siinä, että juuri sellaisten oppilaitosten käsitteet ja opiskelun muodot ovat olleet vaikeita käsitellä, mitkä ovat kaukana omasta opiskelusta tai kokemusmaailmasta.

Koen nyt tehdyn kartoituksen todella hyväksi tulevaisuutta ajatellen. Kartoituksen kautta selviää koulutusten käytännön opetuksen monimuotoisuus, mutta selviää myös se että esimerkiksi toisen asteen oppilaitoksissa on jo käytössä yhtenäinen työssäoppimisen ja ammatillisten näyttötutkintojen toimintatapa. Oppilaitokset toimivat yhtenäisten opetushallituksen säännösten mukaan ja voivat muokata hieman koulutuksiaan omissa opetussuunnitelmissaan. Tämä näkyy esimerkiksi oppilaitosten vaatimissa työssäoppimisen jaksojen tehtävissä. Ne poikkeavat selvästi toisistaan. Oma tuntemukseni on, että ammattikorkeakoulut ja yliopisto kulkevat selvästi kaikki omia polkujaan, vaikka ammattikorkeakouluillakin on yhtenäiset ohjeistukset, on jokaisella oppilaitoksella ollut mahdollisuus muokata käytännön opetusta omista lähtökohdistaan.

Varhaiskasvatus on alana sellainen, että käytännön opetus kuuluu olennaisena osana siihen. Varhaiskasvatuksen kentällä työskentelee monia eri ammattiryhmiä, joka minun mielestäni on erityisen hyvä asia. Työskentely yhdessä eri ammattiryhmien kesken pyrkii muodostamaan varhaiskasvatuksen alalle mahdollisimman monimuotoisen ammatillisen yhteistyökentän, jonka tavoitteena on vain yksi asia, toimia lapsen parhaaksi ja tukea perheitä heidän kasvatustyössään. Varhaiskasvatuksen ammattien moninaisuus antaa asialle monia hyviä näkökulmia. Tällöin voidaan ajatella niin, että kaikki varhaiskasvatuksen elementit, hoito ja huolenpito, sosiaalipedagoginen ja pedagoginen kasvatuksen osa-alue tulevat tasaisesti huomioitua. Käytännön opetuksen tarve on siis tärkeä tästä näkökulmasta katsottuna. Opiskelija voi opiskeluaikanaan saada hyvän kuvan tulevasta työskentely-ympäristöstään. Lähihoitajan ammatissa tärkeimmäksi osaamisen alueeksi nousee hoito ja huolenpito. Omassa nykyisessä koulutuksessani korostetaan kokonaisvaltaista kuvaa lapsesta. Lastentarhanopettajan näkemys lapsesta on kuitenkin selvästi pedagogisen puolen huomioiva. Sosionomien koulutus tietääkseni korostaa varhaiskasvatuksen sosiaalipedagogisia piirteitä ja näkökulma on taas erilainen. Kaikkien näiden näkemysten ja ammatillisten osaamisalueiden yhdistäminen joustavaksi kokonaisuudeksi varhaiskasvatuksen työkentällä olisi tärkeää. Silloin toimintamme lapsen parhaaksi olisi mahdollisimman hyvää.

Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen toimintatapojen kartoitus on hyvä suunta selvittää oppilaitosten välisiä eroja käytännön opetuksen toiminnoissa. Kartoitus antaa tietoa Pohjois-Pohjanmaan varhaiskasvatuksen koulutusta antavien oppilaitosten toimintatapojen sisällöistä. Kaikista haastatteluista käy ilmi, että käytännön opetuksessa todettiin olevan paljon vahvuuksia. Varhaiskasvatuksen kentällä eli päiväkodeissa on niitä, jotka vuodesta toiseen haluavat ottaa opiskelijoita käytännön opetuksen jaksolle. Nämä päiväkodit ovat monipuolisia oppimisen paikkoja, joissa on osaavia ohjaajia. Opiskelijat pääsevät kokemaan työelämän toimivuutta ja yhdistämään opittua teoriaa käytäntöön. Päiväkotien halutessa opiskelijoita myös siellä opiskelijoiden ohjaajina toimivat työntekijät kokevat saavansa heiltä uusia ajatuksia omaan työhönsä. Opiskelijan kannalta katsottuna tärkeä asia on oppilaitosten ohjaavien opettajien osaaminen ja perehtyneisyys käytännön opetukseen.

Varhaiskasvatuksen kentän moniammatillisuuden ajattelisin itse olevan lasten kasvatustyön rikkaus. Kuitenkin oppilaitosten edustajat mainitsivat sen olevan myös yhden haasteista. Tästä syystä tämä kartoitus on hyvä ja oppilaitosten ja eri koulutusalojen olisi hyvä tietää toistenkin koulutusten sisällöistä. Myös varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen kentän eli päiväkotien henkilökunnan olisi hyvä tietää eri koulutusten käytännönopetuksen toimintatavoista. Toivottavasti tämä kartoitus toimii alkuna tiedon leviämiseksi. Käytännön opetuksen järjestäminen tuo aina haasteita oppilaitoksille. Siksi oppilaitosten ja työelämän yhteistyö tämän asian ympärillä on tärkeää. Sen on oltava molemminpuolista ja resurssien löytyminen sekä oppilaitoksista opetukselle, että työelämästä ohjaukselle on suuri haaste. Oppilaitokset näkevät myös työelämän ohjaajien tukemisen haasteena. Heidän tiedottamisensa omasta koulutuksestaan ja siihen kuuluvista käytännön opetuksen jaksoista ja oppilaiden tavoitteista onkin yksi tärkeimmistä asioista. Käytännön opetuksen jaksot ovat kuitenkin turvallisia paikkoja opiskella työelämän kuvioita todellisessa tilanteessa. Varhaiskasvatuksen ammatit ovat vastuullisia ja niin monisäikeisiä, että pelkkä teoreettinen opiskelu ei anna työhön niitä välineitä, mitä käytännön opetuksen todelliset tilanteet tuovat tullessaan.

LÄHTEET

Heikkinen, E. & Rikkinen, A. (toim.) 2006. Ohjaus näyttötutkintoprosessissa. AiHe-projektin tuloksia.

Junno, S. & Sarvela, H & Portell T. 2007. Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen kehittämishanke Pikassos – Poske - SOCCA – alueella. Hankesuunnitelma 25.5.2007

Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:5. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki 2007

Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla. 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:18. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2007.

Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus. 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:14. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2007.

Sosiaalialan käytännön harjoittelun kehittäminen. Työryhmän laatima hankesuunnitelma, 2007.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet. 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:7. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2007.

Internetlähteet

Ammatilliset perustutkinnot.

<http://www.oph.fi/SubPage.asp?path=1,17627,1561>. 13.4.2008.

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuuksista 14.12.1998/986.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986>. 13.4.2008.

Hakeminen koulutukseen. <http://www.osao.fi/index.php?1840>. 13.4.2008.

Hankkeet. 2008. <http://www.sosiaalikollega.fi/hankkeet>. 13.4.2008.

Kelpoisuusammattikorkeakouluopintoihin.

<http://www.oamk.fi/hakijalle/opas/kelpoisuus/>. 13.4.2008.

Lapsi ja perhetyön perustutkinto.

<http://www.kkro.fi/linjat/lapsijaperhetyo/index.html>. 13.4.2008.

Opetus ja opiskelu. <http://www oulu.fi/ktk/kasope/opetus>. 13.4.2008.

Perhepäivähenkilöstön toimenkuvat ja pätevyysvaatimukset.
<http://herkules.oulu.fi/isbn9514268741/html/x160.htm>. 13.4.2008.

Sosiaalialan koulutusohjelma.
<http://www.oamk.fi/sote/opiskelijalle/harjoittelu/sosiaaliala/>. 13.4.2008.

Sosiaalialan henkilöstön saanti, osaaminen ja työolojen kehittäminen - hankekokonaisuuden ohjausryhmä. Hankenumero: STM038:00/2005.
http://www.hare.vn.fi/mHankePerusSelaus.asp?h_ild=10513. 26.5.2008.

Työssäoppimisen arviointi.
<http://www.edu.fi/tonet/fin/oppilaitos/index.html>. 13.4.2008.

Valintaopas 2008.
<http://www.edu.oulu.fi/opiskelijavalinta/valintaopas/>. 13.4.2008.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 16.6.2005,
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050423> 28.5.2008.

Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005/608.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050608?search%>. 13.4.2008.

Ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin johtavat koulutusohjelmat.
<http://www.oamk.fi/opiskelijalle/rakenne/opinto-opas/ylemmat/?sivu=ops&opas=2007-2008&code=5052>. 13.4.2008.

Haastattelut:

Diakonia-ammattikorkeakoulu Pohjoinen, Oulun yksikkö. Haastattelu 22.10.2007 ja 27.3.2008. Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksesta vastaava opettaja.

Diakoniaopisto, Oulu. Puhelinhaastattelu 18.3.2008. Opiston rehtori.

Kalajoen Kristillinen Opisto. Puhelinhaastattelu 18.10.2007. Lapsi- ja perhetyön koulutuksesta vastaava opettaja.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, Ylivieskan yksikkö. Puhelinhaastattelu 19.10.2007. Sosionomien käytännön opetuksesta vastaava opettaja.

Kuusamon ammatti-instituutti. Puhelinhaastattelu 29.10.2007. Lähihoitajien koulutuksesta vastaava opettaja.

Oulaisten ammattiopisto. Puhelinhaastattelu 18.10.2007. Lähihoitajakoulutuksesta vastaava opettaja.

Oulun aikuiskoulutuskeskus. Vastaukset sähköpostitse 30.10.2007.

Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Haastattelu 7.11.2007. Sosionomikoulutuksen käytännön opetuksesta vastaava opettaja.

Oulun seudun ammattiopisto, Kontinkankaan yksikkö. Haastattelu 30.10.2007. Lähihoitajakoulutuksen opettaja.

Oulun seudun ammattiopisto, Kontinkankaan yksikkö. Haastattelu 21.11.2007. Perhepäivähoitajien, koululaisten aamu- ja iltapäiväohjaajien sekä koulunkäyntiavustajien koulutuksesta vastaava opettaja.

Oulun seudun ammattiopisto, Kontinkankaan yksikkö. Haastattelu 26.11.2007. Lähihoitajakoulutuksen opettaja.

Oulun yliopisto. Puhelinhaastattelu 17.10.2007. Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksesta vastaava opettaja.

Ylivieskan ammattiopisto. Puhelinhaastattelu 1.11.2007 ja 27.3.2008. Lähihoitajakoulutuksen koulutuslavastaava.

LIITTEET

Liite 1

Haastattelukysymykset koskien varhaiskasvatuksen käytännön harjoittelua:

- 1) Vastaja:
- 2) Yhteystiedot:
- 3) Tehtävänimike:
- 4) Koulutus:
- 5) Oppilaitos ja paikkakunta:
- 6) Oppilaitoksessa suoritettava varhaiskasvatuksen tutkinto:
- 7) Tutkinnon laajuus (op):
- 8) Pätevyys (mihin ammattinimikkeeseen):
- 9) Suoritusmuoto
- 10) Varhaiskasvatuksen käytännönopetuksen suorittavien opiskelijoiden määrät lukuvuonna 2007–2008:
- 11) Käytännön opetuksesta käytettävät termit:
- 12) Käytännön opetuksen a) laajuus, b) harjoittelujaksojen määrä, c) suoritusajankohdat: (syys-/kevätlukukausi)
- 13) Kuinka moni suorittaa käytännön harjoittelun ulkomailla
a) Miten ulkomailla suoritettava harjoittelu eroaa kotimaan harjoittelusta
- 14) Harjoittelupaikat (millaisia harjoittelupaikkoja ja kuinka monta):
- 15) Harjoittelupaikkojen valintakriteerit
- 16) Sopimiskäytäntö (kuka valitsee ja miten ollaan yhteydessä)
- 17) Ohjauspalkkiokäytäntö: (kuka saa ja minkä verran)
- 18) Varhaiskasvatuksen käytännön opetuksen ohjaajana toimimisen edellytykset
- 19) Oppilaitoksen ohjauskäytännöt: (kuinka usein ja miten ohjaaja on yhteydessä opiskelijaan: a) ennen harjoittelua, b) harjoittelun aikana, c) harjoittelun jälkeen:
- 20) Kuinka paljon ohjaajalla on opetusresursseja käytettävissä ohjaukseen:
- 21) Työpaikan ohjaus: (miten ohjeistetaan):
- 22) Harjoittelun toteutus: (seminaarit, kirjalliset tehtävät):
- 23) Harjoittelun tavoitteet:
- 24) Harjoittelun arviointi: a) oppilaitoksen ohjaaja, b) työpaikan ohjaaja, c) harjoittelija
- 25) Miten opiskelijat voivat oppia harjoittelussa moniammatillisuutta:
- 26) Harjoittelun vahvuudet ja kehittämisen paikat:
- 27) Muuta merkityksellistä liittyen käytännön harjoittelun toteutukseen:

Liite 2

AMK Oulu LO-pätevyys
1.3.2006

Taina Ahlholm
Kari Virolainen

ESITYS LASTENTARHANOPETTAJAN KELPOISUUDEN SAAVUTTAMISEEN LUETTAVISTA OPINTOJAKSOISTA, OPS 2006 - 2008

Ohessa sosiaalialan koulutusohjelman esitys opintojaksoista, joista vähintään 60 opintopisteen laajuisten opintojen suorittaminen tuottaa lastentarhanopettajan kelpoisuuden. 60 opintopisteen opintojen tulee sisältää vähintään 12 opintopistettä ammattitaitoa edistävää harjoittelua päivähoidon alueella joko varhaiskasvatuksessa tai erityiskasvatuksessa.

Kaija Bakala
koulutusohjelmavastaava

OULUN SEUDUN AMMATTIKORKEAKOULU,
Sosiaali- ja terveystalon yksikkö
SOSIAALIALAN KOULUTUSOHJELMA

Viite: Rehtorin päätös 8.12.2005 § 661:

Lastentarhanopettajan kelpoisuuden saavuttaminen mainitaan tutkintotodistuksessa seuraavasti:

”Tutkinto sisältää sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta säädetyn lain (272/2005 § 7) sekä asetuksen (608/2005 § 1) edellyttämät varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot. Edellä mainitun perusteella tutkinto antaa kelpoisuuden lastentarhanopettajan tehtäviin.”

varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot
opintosuunnitelma 2006–2008

PERUS- JA AMMATTIOPINNOT:

TUTKIMUS- KEHITTÄMIS- JA JOHTAMISOSAAMINEN,

O0013ST Johtamisen ja laadunhallinnan perusteet 3op

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSOSAAMINEN:

O7610SO Terapeuttinen taidetoiminta 3op, O7613SO Monikulttuurisuus sosiaali- ja terveystalon työssä 3op

SOSIAALIALAN TYÖN YHTEISKUNNALLISET, YKSILÖLLISET JA EETTISET LÄHTÖKOHDAT:

O7102SO Sosiaalialan työ ja sen eettinen perusta 3op, O7103SO Ihmisen kasvu ja kehitys eri elämänvaiheissa 7op

KASVUN, ARKIELÄMÄN JA TOIMINTAKYVYN OHJAUS:

O7105SO Ohjaus, neuvonta ja kasvun tukeminen sosiaalialan työssä 4op, O7106SO Sosiaalipedagogiikka sosiaalialan työssä 3op, O7108SO Taide, kulttuuri ja taidekasvatus kasvun tukena 4op

ERILAISTEN ASIAKASTYÖN PROSESSIEN OHJAAMINEN:

O7202SO Moniammatillinen yhteistyö 3op, O7203SO Perhetyön lähtökohdat 3op, O7206SO Monikulttuurinen ohjaus sosiaali- ja terveystalon työssä 3op, O7208SO Erityispedagogiikan perusteet 3op, O7209SO Taide, kulttuuri ja taidekasvatus sosiaalialan asiakastyössä 6op,

SOSIAALIALAN HALLINTO JA PALVELUJEN KEHITTÄMINEN:

O7214SO Sosiaalialan hallinto, strateginen ohjaus ja johtaminen 6op, O7215SO Työlainsäädäntö ja esimiestyö 3op

SOSIAALIALAN VAIHTOEHTOISET AMMATTIOPINNOT:

O7305SO Lastensuojelu 6op, O7306SO Perhetyön kehittyvä ammattikäytäntö 6op, O7310SO Varhaiskasvatus 6op, O7312SO Elämyspedagogiikka sosiaalialan kasvatusta ja ohjaustyössä 6op, O7313SO Erityistuen tarve lapsilla ja nuorilla 6op

AMMATTITAITOA EDISTÄVÄ HARJOITTELU:

Opintojen tulee sisältää vähintään 12 op seuraavat kriteerit täyttävää harjoittelua

O7401SO Orientoiva harjoittelu:

Oltava päivähoiton alueella joko varhaiskasvatuksessa tai erityiskasvatuksessa 6op, O7402SO

Ammattiharjoittelu 1:

Oltava päivähoidon alueella joko varhaiskasvatuksessa tai erityiskasvatuksessa
12op, O7403SO

Ammattiharjoittelu 2:

Oltava päivähoidon alueella joko varhaiskasvatuksessa tai erityiskasvatuksessa
12op,

O7404SO Syventävä harjoittelu:

Oltava päivähoidon alueella joko varhaiskasvatuksessa tai erityiskasvatuksessa
15op

VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT:

Vapaasti valittaviksi opinnoiksi hyväksytään yksilöllisesti harkiten opintoja, jotka
suuntautuvat varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan.

Muulla suoritetuina opintoina tutkintoon hyväksytään yliopistollisista arvosa-
noista varhaiskasvatus, sosiaalipedagogiikka, kasvatustiede, psykologia ja eri-
tyispedagogiikka

OPINNÄYTETYÖ:

STA2023 Opinnäytetyö:

Oltava varhaiskasvatuksen, päivähoidon, perhetyön, erityiskasvatuksen tai las-
tensuojelun alueelta kohderyhmän ollessa lapsiperheet. 15op

Oulussa 1.3.2006

Kaija Bakala

koulutusohjelmavastaava